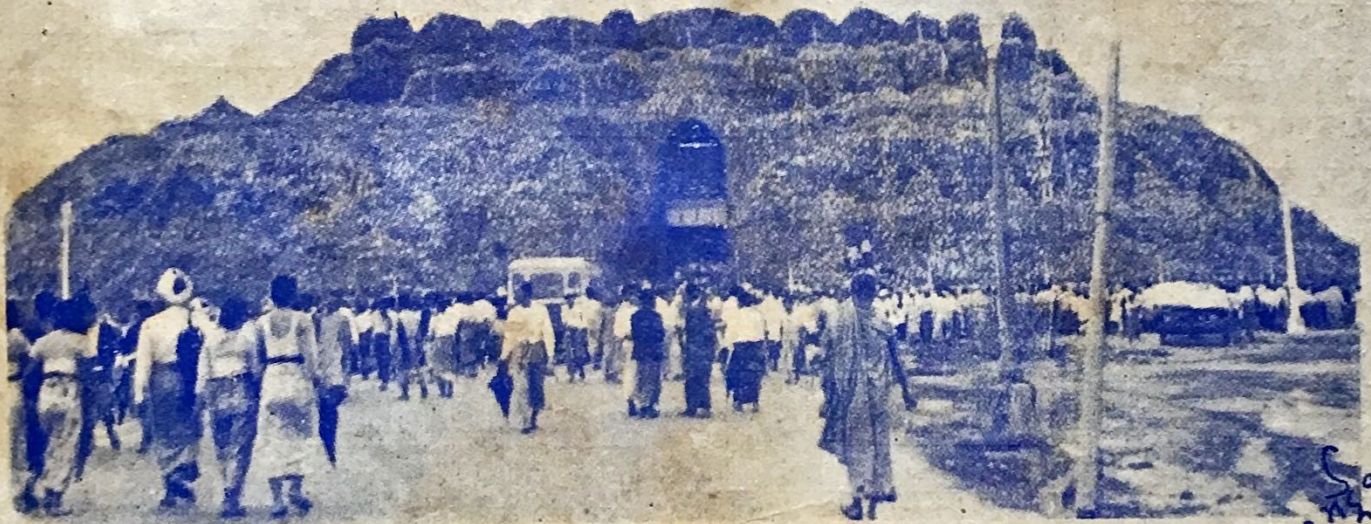

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

धम्मोदय

नेपाल भाषाया लय-पौ

१७ मङ्सिर १९५४

* 'महापासान गुहा' *

गन्तुं खुगुं महासंगायना जुल

[रंगून]

प्रचार मन्त्री "धम्मोदय"
श्रीवा विहार, का. पु. नेपाल

वर्ष ७

पूण संख्या ८२

दिल्ला

बुद्ध संवत् २४६८

नेपाल संवत् १०७४

दच्छिया चन्दा ३)

छगू अंकया १=)

○—“धर्मोदय” धर्मोदय-सभाया रूवाः पौ खः । थुकीया उद्देश्य धर्मोदय-सभायाथे खः । तथापि थुकीया कर्म क्षेत्र उलि हे सीमित जुइ मखु । थ्व पत्रिका प्रत्येक शुक्लपक्षया प्रथम सप्ताह तक पिहाँ बइ ।

○—थुकीया दच्छिया ग्राहक चन्दा ३)खुलाया २) तथा छगू प्रतिया १); न्हागु महोना निसँ ग्राहक जुये फु । फवना इइगु धरी नमूनाया लागी छगू प्रति सिति छ्वया हइ ।

○—राजनैतिक खँ बाहिक मेगु धर्म, शास्त्र, कला, सभ्यता, पुरातत्व साहित्य, इतिहास, तिथि-रीति, व भ्रमणात्मक खँ आदि विविध विषय सम्बन्धी लेख-कविता थुकी छापे जुइ । किन्तु विशेष याना बौद्ध-धर्म सम्बन्धि रचना छापे जुइ ।

○—लेख, कविता, समालोचनार्थ सफू निगू प्रति तथा थुगु सम्बन्धे पत्र व्यवहार सम्पादकया नामे छ्वया हये माः ।

○—सुं लेखक द्वारा प्रकट जूगु मतया उत्तरदायी सम्पादक गुवलें जुइ मखु ।

○—प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवहार व चन्दा व्यवस्थापकया नामे छ्वया हये माः । पत्र व्यवहार यायेगु बखते थःगु ग्राहक संख्या, पूरा नां व ठिकाना बांलाक सीदयेक च्वया हये माः । मखुसा पत्रिका थ्यनिगुली गोलमाल जुइ फु ।

○—पत्रिका मकायेगु जुल धाःसा अथवा थःगु ठिकाना हँरफेर याये माल धाःसा लच्छि न्ह्यः हे व्यवस्थापकयात सूचना बिये माः । तर दच्छिया निको जक ठिकाना हीका बिये फइ ।

○—यथा समय पत्रिका थ्यंकः मवल धाःसा स्थानीय हुलाके बांलाक बुभे यानाः अनं ब्युगु लिसः तथा लच्छिया भित्रे कार्यालये पौ छ्वया हल धाःसा मेगु प्रति छ्वया हइ ।

○—सम्पादकयात लेख छ्वया हयेगु बखते थःगु पूरा नां व ठिकाना च्वया हये माः । नां व ठिकाना बांलाक च्वया महल धाःसा लेख वा कविता छापे जुइ मखु । लेख लच्छि न्ह्यः हे सम्पादकया थाय् थ्यने माः ।

○—लेख छखे पाखे जक च्वया हये माः । भौंया देपा व जःपाखे सी खाली याना आखः ग्व स्पष्ट व खँया त्वा सीदयेक च्वया हये माः ।

○—लेख अथवा कविता प्रकाशिक यायेगु व मयायेगु हनेगु, क्वकायेगु अथवा संशोधन यायेगुया पूरा अधिकार सम्पादकयात हु । प्रत्येक लेखकतय्त थः थःगु लेख व कविता छापे जूगु अङ्क छगू बिया हइ ।

विषय

बुद्ध-वचनमृत

जगन्नेता बुद्ध—श्री हृदयचन्द्र सिंह प्रधान

१९४

नारी-शिक्षा—श्री लक्ष्मीप्रसाद श्रेष्ठ

... १९५

... इति इति न्हिले वः (कविता)—श्री देवरत्न ‘सुहृद’

१९९

म्वाःद्यो (एकांकी)—श्री हेमलाल जोशी बी० ए०...

२००

‘धर्मोदय’या न्हय्च्यागु अंक—श्री रत्नध्वज जोशी

२०६

फुटपाथया शान्ति—श्री अशोक ‘उमंग’

... २०७

बाबु छं बा दुगु थन जूसा ! (कविता)—श्री ‘श्रमण’

२०८

भाषा-साहित्य श्री तेजेश्वर बाबू

... २०९

सम्पादकीय

समाचार

●—प्रकाशित जुइगु रचनाया प्राप्ति सूचना कार्यालये लेख थ्यना लच्छिया दुने तकं वइ । लेखया प्राप्ति सूचना लच्छि तकं नं मथ्यन धाःसा छिं सीका दिसँ स्थानया अभाव वा लय् पौया उद्देश्ययात अनुकूल मजुया छिगु रचना छापे यायेगुली असमर्थ जुल ।

●—अप्रकाशित रचना लित छ्वया हये फइ मखु । उकिं लिसःया लागी वा अप्रकाशित रचना लित छ्वया हयेत टिकट तथा हया दिये मय् । थःगु रचनाया प्रतिलिपि छगू थःके तथा तइ दिसँ ।

●—नीदँ थुखेयागु सुयागुं रचनाया अनुवाद याना छ्वया हया दी बले नापं मूल लेखकयागु अनुमति पत्र दुसा जक छापे याना बिये फइ । नीदँ उखेयागु रचनाया अनुवाद छ्वया हया दी बले सुयागु रचना गनं कयाः अनुवाद याना दियागु थ्व नं तथा हया दिये माः ।

व्यवस्थापक—“धर्मोदय”

४, रामजीदास जेटिया लेन,

कलकत्ता—७

धर्म

चन्द्रापाता

१०७७

“भासये जोतये धम्मं”

सम्पादक :—भिक्षु महानाम “कोविद”

वर्ष ७

कलकत्ता

आषाढ वि० सम्वत् २०११

जुलाई ईश्वी सन् १९५४

अङ्क ६

बुद्ध-वचनमृत

सुनां धर्मयात खंकल वं जित खंकल

छगू समये भगवान बुद्ध राजगृह वेलुवन कलन्दक निवाप धयागु थासे विहार याना बिज्याना च्वन । अबले हे आयुष्मान वक्कलि रोगी व दुःखी जुया छम्ह कुम्हाया छें च्वं च्वन । छन्हु भगवान बुद्ध पात्र चीवर धारण याना गन आयुष्मान वक्कलि दु, अन बिज्यात । बिज्याना आयुष्मान वक्कलियाके न्यन—वक्कलि ! आःला भति रोग क्वलात मखु ला ?

भन्ते ! जिगु शरीर स्वस्थ मजू, तःसकं पीड़ा जुयाच्वन । रोग नं भन बढे जुया च्वनथें च्वं !

वक्कलि ! अथेसा मने दुःख व पश्चाताप ला मजू मखु ला ?

भन्ते ! जित तःसकं दुःख व पश्चाताप जुया च्वन ।

वक्कलि ! छु छंत शील बांलाक पालन याये मफुगुया दुःख व पश्चाताप जुयाच्वन ला ?

मखु, भन्ते ! थुकी जित पश्चाताप मजू ।

वक्कलि ! अथेसा छंत शील पालन याये मफुगुली पश्चाताप मदुसा छु खं छंत दुःख व पश्चाताप जुयाच्वन ?

भन्ते ! तन्हु मछि दत भगवानया दर्शन यायेगु इच्छा जुयाच्वंगु, तर शरीरे थुलि शक्ति मदु कि तथागतया दर्शनया वये !

वक्कलि ! थ्व अशुचि जाया च्वंगु शरीरया दर्शनं छु जुइ ? (धात्थेंला)

वक्कलि ! सुनां धर्मयात खंकल वं जित खंकल, सुनां जित बांलाक खंकल वं धर्मयात हे खंकल ।

—संयुक्त निकाय

जगन्नेता बुद्ध

श्री हृदय चन्द्र सिंह प्रधान

भगवान् बुद्धयात् 'लुमके बले नुगले मानवता दासि वः, मचायूक वै च्वनिगु दानवता सिनावं। वसपोलयागु शान्तिया अज्यागु शक्ति विद्यमान दु कि स्वे बले मात्र नं वया शान्ति प्रवृत्ति भीगु नुगले प्यपु' वं, उकि धायफु वसपोलयागु मूर्ति भीगु हृदययात् शान्तिया तस्वीर खिचे याइगु 'क्यामरा' यानाव्यू। उकि शान्तिया सच्चा प्रेमीतसे वसपोलयागु तस्वीर तयगु भि खना। छम्ह अति क्रूरम्ह दानवं नं हिं छक जक जूसां वसपोलयागु तस्वीर स्वल धाःसा याकनं हे वया हृदय परिवर्तन जुया दयां जाम्ह मनु ज्वी फे धैगु जित विश्वास दु। उलि शान्ति हःगु मूर्ति संसारे स्वीगु दुगु खने मडु।

गौतम-बुद्धया न्यो नं नुगःस्वां होपिं यक्कु मनु दु, नुगले मानवतां थाना च्वपिं मनु मडुगु मखुः छम्ह बखूया प्राण रक्षाया निरति थःगु क्तक दान याम्ह शिवि अले दधीचि ऋषि थज्यापिं दयावान नं संसारे दु। तर दःसां दृष्टिगत व्यष्टि वा समष्टि तक हे जक धैथे सीमित धाय फु। थःमस्यां खंगु व थः न्योने जूगु दयार्द्र घटना वा स्थिति, दशा आदि ले जक हे उमिगु दया वा मानवता व्यञ्जित जू। सुनानं अन्याय याना च्वंगु अदालतं खँसां, स्यूसां उजूरी मवेकं-मबीकं मुहाय लहाः मतः थें उमिगु दया व मानवतां व्यापक आन्दोलन यानः जागतिक अपील याःगु खने मडु। थःमस्यां खंगु व स्यूगु जीवया दुःख-कष्ट सीमित मखु व्यापक जुया थुकि हे संसार तोपुया च्वंगु दु धैगु थःमस्यां खंगु-स्यूगु अनुभवं वैज्ञानिक व विश्लेषणात्मक विचार यानाः मानवताया संसार व्यापी अपीलःव आन्दोलन याःम्ह प्रथम मानव गौतम-बुद्ध हे जक खः। मानवताया दृष्टि मानवता या जागरुक व प्रचारकया ल्याखं बुद्धयात् आदि मानव नं धाय फु।

संसारे मानववाद व साम्यवाद व्यापक रूपे

आंदोलन यानाः प्रथम उथल-पुथल हःम्ह प्रथम नेता नं गौतम-बुद्ध हे खः। सनातनी तयगु सामन्ती यज्ञ-याज्ञादि व स्वार्थ निहित वैदिक व ब्राह्मणवादया घोर विरोध यानाः जगते दुःख खतम यायूत बुद्धं 'बहुजन हिताय बहुजन सुखाय' भाव स्थापन यात। थौंया कार्लमाक्सया साम्यवाद बुद्धया साम्यभावया स्पष्ट भूमिका अथवा बुद्धया साम्यभाव मार्क्सया साम्यवादया रेखा-चित्र खः धासां ज्यू। यद्यपि मार्क्सया साम्यवाद आर्थिक नीतिया भरे खड़ा जूगु निरति समाज व्यवहार व व्यवस्थाय सारै हे उपयोगी व समस्या समाधानक जू, तर बुद्धया साम्यभाववाद व मानववाद उलि आर्थिक आन्दोलने दुहाँ मवंसां वया नं ध्येय व उद्देश्य जा वहे खः। बुद्धया साम्यभाववादं आर्थिक आन्दोलने स्पर्श मयागु कारण थव नं खः कि थौं कन्हेया युग शताब्दी थें उगु बखते राजनीतिक युग व अति आर्थिक समस्या मूलक मजू। उगु बखते धार्मिक व वर्णाश्रम युग जूगुलि उकि शोषण व उत्पीडन ज्वीगु स्थितियात जक कयाः बुद्धया साम्यभाववादं आन्दोलन यागु खनिदः वन।

धाथे धायमाल धाःसा अन्तराष्ट्रिय दृष्टिकोर्ण स्वेबले भीथाय जक मखु भारते तक नं बुद्धयासिकं तःहम्ह मनु मेम्ह मडु। अफ एशिया व संसार भरेतक नं वसपोलया जोम्ह मनु मडु धाय फु। थौं संसारया बागु भागे धैथे वसपोलया सिद्धान्त वा मत शिरोधार्य जुया च्वंगु दु। उलि थौंतक सु' नेता वा महात्माया सिद्धान्त नं प्रचार जूगु मडुनि। इतिहासया दृष्टि स्वेबले खास मान्यता प्राप्तगु अर्थात् सुनानं मखु धाय मफुगु भारतीय ऐतिहासिक त्वाथः शुरु जूगु नं बुद्धनिसं हे खः। आधुनिक ढंगे प्रेरणामूलक जुया वै च्वंगु संगठन सभा संस्था संभाषणया शुरु नं शायद बुद्ध हे याःगु खय फु। भारते सभ्यता, संस्कृति कला इत्यादि ऐतिहासिक न्याय

ते च्वंगु काल नं बुद्ध अर्थात् बौद्धकाल हे खः । संसारे अन्ताराष्ट्रिय मनु जूम्ह नं शायद बुद्ध हे ज्वी फु । वयासिकं न्हापा पूर्व-पश्चिम फुकसिनं म्हस्यूम्ह मनु मेपि मदुथे च्वं

बुद्धया सिद्धान्त व्यावहारिक, सामाजिक जक मखु, दार्शनिक नं पूरा हे जू । भारतीय दर्शने बुद्धया दर्शन अत्यन्त हे अध्वर्गामी जू । बुद्धयात, सुनानं निवृत्ति-मार्गया छम्ह महान् साधुजक खः धाःसा सारै हे अन्याय खँ खः, छाया धाःसा वसपोलं यानावःगु ज्याया सिलसिला वा कार्यक्रमं हे खने दु कि बुद्धं गृहस्थ संसारयात हे सुधार यायगु चेष्टा यागु खः । उगु बखते प्रवृत्ति मार्गया छुं भति मात्रा अपो जूगुलि वसपोलयागु वादे निवृत्ति तत्वया गुञ्जायश उपों दः वंगुजक खः । बुद्धया सिद्धान्ते तात्त्विक रूपं स्वेबले गार्हस्थ्य उदासीनता मखु कि लोभ, मोह, मात्सर्य आदियागु उदासीनता जक दुगु खना । उकिं बुद्धयात जगतया नेता मखु, वैरा-गीजक खः धका सर्वथा धाय् फै मखु । मने कपट मतसे धालधाःसा थौं कन्हे राजनीतिक व सामाजिक रूपे क्रान्ति व आन्दोलन जुया च्वंगुयात बांलाक तज्याना प्रकट ज्वी मफुया च्वंगु वसपोलयागु हे कदमया

संशोधित, परिवर्धित व परिमार्जित स्पष्ट संस्करणं खः धाःसा अत्युक्ति ज्वी मखु ।

बुद्धं शिक्षा संघठनया प्रारम्भ मयागु जूसा थौं भारतवर्ष संसारया अभू थुलि नं न्योने च्यनि मखु निगु । वसपोलयागु 'नालन्दा विश्व-विद्यालय' व 'बौद्ध-विहारया मचा खचा थौं भारतया शिक्षालयत खः । वसपोलयागु शिक्षा उपदेश क्रान्तिकारी जक मखु, वसपोलयागु सारा विचार लोक भाषाय् प्रकट जूगुलि सर्व साधारण जनताय् बांलाक थ्यंवन । उकिं नं बुद्ध याकनं सफल जुल । बुद्धं मनूतयूत विचार स्वतन्त्रताय् थुलि प्रोत्साहन ब्यूगु दुकि उलि न्हापा संसारे सुं विचारक, गुरु महात्मा वा नेतां नं ब्यूगु दै मखु । गुरु व नेतायागु विचारे शंकातक नं याय मज्यू धैथे ज्यागु बखते बुद्धं थन तक नं धागु दु—“जिगु हे विचारयात नं मिखा तिसिना न्यने मते, समर्थन याय् मते । थम्हस्यां खंगु, भिगु विचारे दुहां वनेगु, स्व, अलेजक संसारया प्रगति ज्वी फई ।”

अस्तु, व संसारया महान् व भो प्राण बुद्धयात हृदयया नं दुर्निनिसें प्रणाम याना जि वसपोलया लघु स्मरण लेख समाप्त याना ।

‘नारी-शिक्षा’

प्राचीन काल यागु खँ ला तोता दिसँ । गागीं, मैत्रेयी, संदालसा, भारती, विद्योत्तमा आदि नारी-पिनिगु असाधारण विद्वता यागु बयान ला आः बाखँ थें जुया स्मरण मात्र शेष दनी । व अवस्था यागु लोप गबले जुल भीसं ठिक ठिक धाये मफु । तर थव वंगु च्यादँ भिदँ निसें स्त्री-शिक्षा उपरे विशेष ध्यान आकर्षित जूगु खने दु । थौंकन्हे ला स्त्री-शिक्षा या महत्व नं आपालं मनूतयेसं थुइ धुं कल । छुं भतिचा थुकी प्रगति नं जूगु खने दु । वस्तुतः थव नारी-शिक्षा

श्री लक्ष्मीप्रसाद श्रेष्ठ, बीरगंज

या प्रश्न ‘बागु दुनिया’ छु ‘सम्पूर्ण दुनियां’ भिकेगु स्यंकेगु या जड़ वस्तु खः । उकिं थव विषये विस्तार पूर्वक विचा याःसा अत्युक्ति जुइ मखुथे च्वं ।

स्त्री-शिक्षा यागु थव प्रयोग सदुद्योग हे खः । थुकी नं छुं वा सुयां शंका दइला ? मनुष्य मननशील प्राणी खः । प्रकृति नं प्राणी मात्रे मनुष्यतयेत जक अन्यागु क्षमता प्रदान याःगु दु कि मनुष्यं उत्तरोत्तर उन्नति द्वारां व लक्ष्ययात प्राप्त याये फइ, गुगु कि वस्तुतः अलौकिक खः व गुगुयात प्राप्ती याये धुनेव ‘देव संज्ञा’

नं विकसित जुइ । थ्व उन्नतिया छगू मात्र साधन खः ज्ञान वृद्धि, व ज्ञान वृद्धि यायेत शिक्षा प्राप्त यायेगु अनिवार्य दु । मेपि प्राणी तये थें हे मनुष्य जातिया निर्माण नं नर-नारी निम्ह मिले जुया जूगु खः । अतः थ्व स्पष्ट जू कि उपर्युक्त लक्ष्यया दृष्टि नर व नारी निम्हं शिक्षित जुइगु आवश्यक तथा विधि विधानया अनुकूल खः । भीसं बालक-बालिकातयेगु उपरि मां यागु प्रारम्भिक प्रभाव स्वया थन तक धायेगु साहस याये फु कि स्त्री-शिक्षा पुरुषतयेत सिबे आपो आवश्यक दु । छम्ह शिक्षित मांया मचायात शिक्षित जुइत साबहे अःपु । छाया धासा वयागु परिधि (environment) हे शिक्षा या अनुकूल जु उर्किला छम्ह अंग्रेज विद्वान जार्ज हर्बर्ट (George Herbert) धयादीगु—Our good mother is worth a hundred School Master. अर्थात् “भी छम्ह भिम्ह मां सछिम्ह स्कूल मास्टरत बराबर जू” । थ्व वाक्य व महान् प्रभाव यागु पता चले जू, गगु लि कि मां पिसं थःगु संतान यात प्रभावित याना इमित सदैव या लागी भिके तथा सेंके फु ।

नारी तयेगु उत्तर दायित्व गुलि महान् खः थ्व खँ धया च्वने माःगु मखु । उत्तर दायित्व यागु विस्तीर्ण ताय दृष्टिपात याये धुंका थ्व धायेगु अत्योक्ति जुगू मखु कि छगू प्रकारं ला समस्त सांसारिक ज्या (कार्य) यागु संचालन-सूत्र हे नारी तयेगु कोमल लहाते दु । तर खँ थ्व नं खः कि कोरा ज्ञान वृद्धि जक ज्या चले जुयी मखु । मानवी-जीवन वास्तवे कर्तव्य कर्मयागु क्षेत्र खः, हानं इमिगु पूर्ति जीवनो देश्य यागु पूर्ति जुइगु आशा दइगु खः । थ्व पूर्तिया निति हे ज्ञान अथवा विद्या यागु आवश्यकता दुगु खः । व विद्या तथा ज्ञान गन्यागु जुइ माः ? थुकि यागु उत्तर भीगु “वैशीषिक दर्शन” ब्यु कि “अदृष्ट विद्या” अर्थात् ‘सार्थक ज्ञान हे विद्या खः’ । परिभाषा गुलि संक्षिप्त

(छोटकरी) तर गुलि दीर्घाशय ! प्रसिद्ध अंग्रेज विद्वान स्माइल्सनं धाःगु दु—The discipline of education ought to be in every sense a preparation for the duties of life. अर्थात् “शिक्षा यागु नियम प्रत्येक दृष्टि थन्यागु जुई मा कि गुगुलि कि जीवन सम्बन्धी कर्तव्य-पालनया निति तैयारीया ज्या वइ ।” थ्व व्याख्या सिबे नं व्यापाक व्याख्या भीसं कवि रवीन्द्रनाथ टैगोर जुया थःगु Personality धयागु सफुली स्वये दु । अनं च्वया दिगु दुकि—The highest education is that which does not merely gives us information but makes our life harmony with all existence. अर्थात् सर्वोच्च शिक्षा व खः, गुगुलि भीत सुविज्ञ जक याइ मखु प्रत्युत भीगु जीवनयात समस्त विश्व नाप एकीकरण याना बी ।” सुविज्ञता द्वारा विश्व नाप एकीकरण यागु परिणाम हे जीवन यागु दकसिबे तःधंगु सफलता खः । चाहे भीसं पूर्वी विचारकतयेत काये चाहे पच्छिमी विचारकतयेत काये थ्व खँ निगू मत गबले जुइ मखु कि कर्तव्य-कर्म निरत याना बीगु ज्ञानया नां हे ‘विद्या’ तथा उर्कि विरत याना बीगुया नां हे ‘अविद्या’ खः । खः, परिस्थितियागु प्रभावं कर्तव्य-कर्म छूटे याये गुली दने फु, अयनं विचारक गण पिनिसं ला उकीयात अविद्या हे धाइ । विद्यां स्थंका च्वनेगु सिबेला विद्या हीन जुया च्वनेगु हे बेस खः । उर्कि नारीतयेत विद्वान दयेकेगु खँ वइ अन ला भन सावधान तथा सतर्क जुया ज्या याये माःगु खने दु । थ्व सर्व विदीत खँ खः कि अविद्यां पुरुष तयेत मभिकी । तर गुकि नारी समाजे दुर्गुण उत्पन्न जुइ उकीयागु प्रभाव निस्सन्देह आपा व्यापक जुइ । सिमा (बृक्ष) यात शाखा-हीन याना ब्यूसां हानं वाउँसे च्वना बयेफु तर हा हे चाना बिल धायेव सिमा हे सिना वनी ।

भीसं आः व दुनिया पाखे नं दृष्टिपात याये गुगुया कि थौं समस्त संसारे बोल बाला दु । जिगु अभिप्राय यूरोप तथा अमेरिका निखें खः । अनयागु प्रबन्ध वायु मण्डल स्वया इमिगु विद्या यागु यथार्थता उपरे भीत शंका मजुइ हे मखु । भोग विलासया प्रभावयागु इमिगु हरेक कार्ये भलक दु तथा वहे भोग-विलासयागु साधन ज्वरे यायां हे लिमलाः । परिणाम स्वरूप स्वार्थ घोर-स्वार्थया साम्राज्य खने दु थुजागु अवस्थाय् “विश्व नाप एकी करण” यायेगु खँला द हे महु, अँ मनुष्योचित कार्ये मखुसां विश्व पाखे पार्थक्य अवश्य खने दु । विशेषतः पच्छिमी देशया नारीतये संला कर्तव्य-कर्मया हे अव हेलना याये गुली ला कमाल हे याना बिल । इमिसं थःगु प्रचण्डता द्वारां विधि यागु विधानयात हे हीकेत सना च्वन । मातृत्वया महान् एवं पवित्र उत्तरदायित्वं बचे जुइत सना इमिसं पुरुषथे जुइत व्यर्थ कोशिश याना च्वंगु दु । परिधान एवं शृगारे न्हि न्हि न्हू न्हूगु फेशन यागु आविष्कार जुया च्वन । हानं मातृत्वया आदरणीय पदं वञ्चित जुइत अनेक यन्त्र तथा वासयागु सहारा कायेगु कोशिश जुया च्वंगु दु । तर संक्षेपं थुलि विचाः याये माः कि प्रकृतिला परिवर्तित जुइ मखु, खः, थ्व कार्ये सिर्फ स्त्रियोचित गुणया हनन् मात्र जुइ । थन्यागु असामञ्जस्यपूर्ण खें विचार याये बले भीसं व विद्या-यात अविद्या हे धाःसां ज्यू गुगुकि मनुष्यपित पशुत सिवेनं नीच तथा दुष्ट याना इमित थःगु अमूल्य मानवी लक्ष्य निरन्तर तापाक, तापाका यंका च्वन ।

थ्व प्रष्ट हे जू कि लौकिक विचारया दृष्टि स्त्री व पुरुषया अस्तित्व यागु प्रयोजन पृथक-पृथक दु । निम्हे सिया बिचे प्राकृतिक अन्तर दु व निम्हे सिगु सम्मिलन हे सम्पूर्ति जुइगु थ्व खँयागु पूर्णतः प्रमाणित खः । थ्व हे खँयात लक्ष्य याना विद्वान स्माइल्स थःगु ‘चरित्र’ (character) धइगु किताबे धया दीगु दु-

‘नारी-शिक्षा’]

Man is the brain, but woman is the heart of humanity; he its judgement, she its feeling, he its strength and she its grace, ornament and solace. अर्थात् “पुरुष मानव जातिया मतिष्क खः तर स्त्री वयागु हृदय; पुरुष निर्णय खः, स्त्री वयागु भाव; पुरुष बल खः, नारी वयागु सौन्दर्य, अलङ्कार व आश्वासन ।’ थ्वला जुल इपि निम्हे सिगु विशेष भावना यागु विवरण, तर भीसं थ्व लोमके मज्यू कि मनुष्य जुयागु नातां निम्हे सियां भावनाये एवं आवश्यकता छुं भतिचा समानता नं अवश्य हे दु । उकि भीगु शिक्षायागु प्रबन्ध व भीगु शिक्षा पद्धति यागु निर्माण थन्यागु रीति जुइमाः गुगुलि भीगु शारिरीक आवश्यकता यात ध्याने तथा भीगु सामान्य एवं विशेष भावनाया यागु विकास यागु अवलम्बन जुये फइ । हानं थुकी नं ध्यान तये माः कि शिक्षाया ध्येय ला सदैव भीगु न्द्योने हे दये माः ।

गन तक उपर्युक्त समानता यागु सम्बन्ध दु, अन तक बालाक बालिका पित छथाय् तथा ब्वकेगुली छुं हर्जा महु । सह चर्यं स्वभाव निरीक्षण यागु पारस्परिक अवकाश पावे जुइ गुलि छुं विशेष अनुभव यागु बृद्धि जुइ । तर प्रत्येक दशाय् निम्हे सियां आयु यागु ध्यान ला तये हे माः । व हे समानता व आयु-यागु विचारं यथा समय इमिगु प्रथकरण अनिवार्य थें च्वं । तत्पश्चात् स्त्री पुरुष यागु शिक्षा यागु प्रगति इमिगु प्रथक-प्रथक आवश्यकता यागु दृष्टि हे जुइ माः । थुगु प्रकारं नर-नारी निम्हं सुशिक्षा द्वारां थः थःगु कार्ये सुदक्ष जुया स्वाभिमानी तथा स्वावलम्बी जुइ । अले निश्चय पूर्वक हे पुरुष नं नारीले उलि हे आश्रित जुइ, गुलि कि थौं नारी पिं पुरुषया उपरे आश्रित दु । पुरुष पिंके अले नारी उपरे अत्याचार यायेगु नत भावना हे दइ नत साहस हे । थुगु प्रकारं उचित शिक्षा एवं

शिक्षा पद्धति यागु सहायतां भीगु समाजे नारीया वर्तमाने जुया च्वंगु दुःखया अन्त जुइ । अले इमित यूरोपीय नारी तयेगु नक्कळ याना अनावश्यक अशान्ति उत्पन्न यायेगु अथवा थःगु स्त्रीयोचित ध्येय नं वञ्चित जुइ माली मखु । प्रकृति यात धोका बीगु थत हे धोका बीगु खः । खः, स्त्री-पुरुष निम्हे सौबेनं अपवाद यानं सम्भावना दु तर उकियात ला अपवाद हे समझे जुया तदनुसार हे कार्य भीसं याये माः ।

भीगु नेपाः देशे थौं कन्हें राजनीतिक वातावरण गर्म जुया च्वन । गबले निसें राणा सरकारया अन्त जुल व महाराज धिराजया अधिनायकत्वे प्रजातन्त्रया स्थापना जुल अबले निसें देशया अधिकांश बुद्धिजीवी तयेगु ध्यान सिर्फ राजनीतिक दाव पेंच पाखे जक आकर्षित जूगु खने दु । नेपाले प्रजातन्त्र वया 'विद्या' या प्रचार कम मात्राय जुया 'अविद्या' या प्रचार प्रचुर मात्राय जूगु थें च्वं । तर भीसं थ्व नं ध्यान तये माः कि प्रजातन्त्रया सफलताया या निती छम्ह छम्ह नागरिक दतले शुशिक्षित जुइगु आवश्यक दु । उकि नेतागण तयेत जिगु छगू सुझाव दु कि अपि मध्य छम्ह निम्ह जूसां निस्वार्थ भावना तथा सामाजिक कुरीतित नाश यायेगु पाखे थःगु पला सारे याना थःगु नेतृत्व प्रदान याना दीसा नेपाःया याकनं उधार जुइगु आशा दु ।

नारी जाति तयेत नं जिगु थ्व निवेदन दु कि उपिसं पश्चिमी शिक्षां तथा सभ्यतां प्रभावित जुया पश्चिमी

नारी तथे भोग विलासया जक अभ्यास जुइ मज्जु इमिसं थ्व मिथ्या भ्रम हृदयं निसें हे एकदम लिकयावी माः कि अपि सिर्फ भोग-विलासया सामग्री खः व इमिगु जीवन उकीया निती जक हे निर्मित जूगु खः । इमिसं जगत प्रसिद्ध विचारक महामना इमर्सन (Emerson) यागु थ्य कथन यागु स्मरण नं याना तये माः- A beautiful behaviour is better than beautiful form ; its gives a higher pleasure than statues and pictures, it is the finest of the fine arts. अर्थात् 'निर्मल चरित्र सुन्दर आकृति सिवे आपालं बाँला; व प्रतिमा तथा तस्बीरत सिवे आपाः सुखदायक खः, व ललित कलात मध्ये ललिततम खः" विद्वान स्माइल्स (Smiles) नं थःगु "चरित्र" नांगु किताबे धया दीगु दु- Personal beauty soon passes away but beauty of mind and character increases the older it grows. अर्थात् "शारिरीक सौन्दर्य याकनं हे नाश जुइ परन्तु मानसिक एवं चरित्रीक सौन्दर्य आपाः समय जू लिसे भन-भन आकर्षण युक्त जुया वइ ।" उकि चरित्र निर्माण नं भी नारी समाजया छगू लक्ष्य जुइ माः । गुनुगु तथा कथित विद्यां थ्व कार्य बाधा उत्पन्न जुइगु सम्भावना दइ उकियात अविद्या समझे जुया सर्वथाया निती परित्याग याना बी माः । थथे याःसा जक भीगु संस्कृतिया छुं शेष भविष्ये खने दइ नत्र ला उकियात क्रमशः ह्राव जक जुया वनी । अस्तु ।

विषम सुपाँय् दुने रबि थुगु भाषा
 'उदय याय्' 'हृदय' या अभिलाषा
 उकिं 'सुगत सौरभ' फय् बल
 'यमि' नं अरहत् नन्द छ्वै हल ।

'सुगत सौरभ' व 'अर्हतनन्द' खना नेवाते इति इति न्हिले वः !

पत्र-पत्रिका रूपि जः बल रविया
 नेवातय् सुपथ खंके धका
 रथ रूपी साहित्यिक तेसं
 साहित्य रस—निभा हल कुबुया ।

नेपाल भाषा प्रगति-त्वाथ चाय्, खना नेवाते इति ति न्हिले वः !

प्रवेशिकाया छात्र व छात्रां
 स्वया च्वन 'गद्य पुचः' व 'मुनास्वां'
 च्वया च्वन निबन्धादि थ्व भाषं
 रविया किरणं ह्वःगु, थ्व व्याककं ।

भाय् थ्व नेवातय् व्यापक जूगु, खना नेवाते इति इति न्हिले वः !

निष्ठानन्द व सिद्धि दास नं
 अज्ञ योगवीर व जगत सुन्दरं
 सुपाचे दुने हे सुद्यो खंपि
 सुपाँय् ध्वाय्गु ज्या झीत स्यंपि ।

इमिसं ल्यंका वंगु ल्यं पुल्यं, खना नेवाते इति इति न्हिले वः !

रवि-जः बल झन आपालं पुस्तक
 कयो वल झीत नेवातय् मस्तक
 साहित्य बगीचाय् न्हियान्हिथं हे
 ह्वै च्वन न्हू च्वमि स्वां आपलं हे

सिद्धिचरण, 'ब्यथित' शास्त्रीपिं' खना नेवाते इति इति न्हिले वः !

(ऐतिहासिक एकांकी)—(बंशावलिया छ्मू घटनाया आधारे)

नाटकया पात्रतः—

पुरुष—१ जुजु जयप्रकाश मल्ल

२ धनवीर ,, या अंग रक्षक

३ प्रमांचा—लगंग्य छ्मू ज्यापू

४ सिर्मांचा—प्रमांया काय्

५ गुभाजु—व मेपिं मस्त

स्त्री— १ माइचा—प्रमांया कलाः

२ मैचा—माइचिया म्हाय्

३ बुढो—व मेपिं मिस्त

—:०:—

पूर्वकथन—

पृथ्वीनारायण शाहं नेपाल राज्य त्याका काय्गु मूल आकांक्षायाना सना च्व च्वं नेपा गाःया छ्चालं च्वंगु फुक धयार्थ्ये थाय् गांत ल्हाते लाके धुंकल । चि, कपाय् थ्ये आवश्यकगु छुं वस्तु दुत छ्बया महगुलिं नेपाले बेसाह थिके जुल । अयूनं किपू छ्मू हे निक निक त्वानानां बिस्युं वने मागु खना मेगु हे कूनीति मिहतल अले वं कान्तिपुर राज्ये गथे गोर्खा प्रजा दयकेतसन, दूरदर्शी जयप्रकाशं थ्वया प्रतिकार याय्त छु छु यात, साः कुबीगु बुद्धि जक दुह्य जुया नं लोभे छाना शत्रुया ज्याम जुया राष्ट्र विरोधी ज्याय् ल्हा तल धासा छु गति जुइयो थ्व एकांकी कयनी)

थाय्—लगमे छ्मू चुक

समय—ने० स० ८८४, बङ्गला.....बान्हि लिसु

[पश्चिम पाख्ये चक्कंगु चिकीचा धंगु चुक । कुँचाय् साःगा छ्या धुं दना तल । चुक गालं कलाछि जक च्वे फः दु, फलं च्वे पश्चिम स्वःगु लुखा खने दु । लुखा तिना तल । लुखाया च्वे न्याह्य यो च्वया, जवं खवं कलश, कलशं च्वे निख्य निग मिखा च्वया तल । लुखाया जः पाख्येवाह्ले ख्याया तः तुकं माः कथ्यंक व । चुके सुँ हाही सः मदु बाम्नाति

वह्य कर्जो छ्मू न्हायपं कथिया तुफी फले पुना च्वनी । वया पहिरन व पहलं दीन हीन अवस्था अर्थ्ये क्यो ।]

माइचा—(चुके फले वं पुपुं) हे इसुर, आज्ञा गात गुलित दुःख बियत्यना, भिगु मिखां छक पुलुक स्वया बिज्याहुँ (ख्वबि हुहुँ) जि मचाखाचां दुःख सौन जिगु नांचा दुबे ज्वीन बाबा.....इसुर, छपिसं पार लगे याना मबिल धासा गुं फू धुं फू जुल.....न्हय् जन्मया शत्रुयात हे थर्थि जागु कष्ट मजुय माल.....(ताःहाः भासुका तया) दनिला मंत ला (वाताहां दनालि) सुथं निसे इकि धिकी हे मसंगु का...च्च ! च्च !! (कपाः दाया दुहां वनी, भ्वाथः सुख कपा हया लाइ, सुखुली छक नं वं पुई) (खो खुता सः वेका बीत्योह्य सूर्यो स्वया) निभा बीन... न सिर्मांचा लिहां वः जि नुगः ख्युया वल....चा गथे कातेयाय्गु बाबा ! बाहांचा कः थय्बले सकले दु मनु कः दै बले सुं मदु खनि ! सुख्य भौवान, जिमे मिजंनं स्वेतं छुं याःगु मदुथ्ये च्वं अयूनं छःपिसं मखंगु छुं गनं मदु । आः जा.....(लुखाया जः पाख्ये छेलीं हाल हइ-यो माय् यो माय्, अबुं मिखा चायका स्वल, थन दुने वा, वा)

हाई (लयता पहलं) जि वया मैचा ग्यायमते (वने ल्यनी) (पुतु पातु लाताफातां तया, आगंसं फं फं तया, इप्प कना सिर्मांचा खं हे ल्हाय् मफय्क स्वाय् स्वाय् व, वयाकथनं लाया तःगु सुखुली फेतुना चाः चाः तुली)

छाय् ? छाय् सिर्मांचा ? छाय् छाय् वया ? ... बैद्य भाजु ग्व ! आबापिं सुं मवः ला ? (सिर्मांचा आगंस मुना) तुपलिं मपुस्य मूलुखां दुहां खुनु वय् त्योला ! छय् अबु मफु बले आमथ्ये मभिक सना ज्वीगु ला छं ! गथ्ये ज्ञां मन्त ! आ छः मचा मखुत १४ दँ दत (ख्वबि हुइ)

सिर्माँचा—(याकु प्वालं काना तुपलि पिकया पुया)
 माहाँ तसें लिना हल धया.....उहुँ थज्योगु
 तुपलि प्वी मडु हँ नापला कस्यगु थज्योगु
 लाका थंकल.....जुजुनं त्वा त्वाले चाहिला
 “भी नेपा मिजुया नं कां तुपली प्वीगु ला” धका
 बोबिया बिज्यातहँ माय् स्यू ?

माइचा—व हे ला पुता, दशा मभिं बले, लाय्कु भय्
 दु धाबले मज्यू धाःगु मपुयां छु हे ज्वी ? जितजा
 मिखाया कूँचा नं स्वये मयो-छिमि अबु नाप लाः
 बोपिं । कां तपुली पुया मिस्तथे कुल्फी सँ लहिना
 जूपिं । जिनं निसें चोत्तुक कया पलि प्वीक
 बाँछ्या बीमास्य व । नामं कां कामं कां । इपिं
 वसेंली जा खःनि छिमे अबु नं बुई ज्याया वः,
 ज्यामी तथा, ग्वाहाली फोना जक गुबले ताले
 लाइ ला ? थहं कुतः मर्यासिं कर्कैया भरं थुगु गति
 जुल । मन आः जा ज्वल नं पिचाल । (तुपली काका
 वां बोया बी)

सिर्माँचा—(तुपली कया हानं पुया) ई जिम्मांया
 काय्सा ग्याय् ! उलि मछि मनूतसें प्वी धुकुगु ।
 बेसाहा थपाय्स्सकं थिके बले दंक लोगु तुपलि ।
 भीं बुयात मिया व्यु धका बिया छगः खव व्यूगु
 जा खःनि थव । (दूने हाला हइ-ग्या-पहलं) यो
 माय् धया, छु हाला च्वनागु धया ? अबु तः
 चिकुलांथे खात धयां ।]

माइचा—कपं वःगु ला ? कपं वल धाय् व लवे हिल
 धका सीकि धाइ !

सिर्माँचा—सुनां ?

माइचा—वैद्य भाजुंका सुना ज्वी ? आः जिं गय् याय्
 सुं छह ग्वाली काय्पिनं मडु ।

सिर्माँचा—बाजं खलखे व्वात ज्वीकाः सकसियां नखः ।

माइचा—भी अः खः । छुयाय् नु बाउ थननिं हयातय्
 दुने अथ्ये थथ्ये छुं खने मडु ख्युंसे च्वं ।

स्वाःयो]

(दुनें हाला हइ—भयनं मवसे छु हाला च्वनागु या ?
 अबु तस्सकं खात दनीन धया ।)

वा, वा सिर्माँ जि याकचां.....

(माइचा जक बनी काय्हा धुरे जुया दुने मवसे उसीं
 सना च्वनी)

(उघडिमे माइचां लपू ज्वना दिगी दिगी खाना वया
 च्वंम्ह पुमां दाजुयात पित हइ । सिर्माँचां काचा काचां
 ज्वना हया सुखुली फेतुइकी । पुमाँचा साप खाइ । भतिचा
 लिपा ७८ दुम्ह म्हाय्म्हं लः थल, सांगा ज्वना वइ । इपिं
 दिका हानं फुंग कया हइ । पुमां दाजुं मिखा ह्याउं क कना
 उख्ये थुख्ये भ्वाय् भ्वाय् स्वइ । दनेत सनी । मां काय् निम्ह-
 सिनं फर्मां फयाथे बलं ज्वना तइ । तुति प्यंका हःगुलि लः
 थल ग्वारा तुला लः वाइ ।)

सिर्माँचा—यो बु, छाय् सनागु ? सने मते (संगु मन
 मचे ज्वी ।) यो मां थव कपं जक नं मखु । धरो-
 धर्म मखु । का जिं हानं बैद्य सःता वे । (वने त्यनी)

माइचा—वने मते, वने मते जि याकचां छु जक याय् ?

सिर्माँचा—पिंछे भ्वतपिं नं मडु ला ? (तीस्सलं) यो भ्वतः

माइचा—ग्वाली, ग्वाली.....

(पिने पाखेँ मस्त व मिस्त याना ६।७ दुहाँ वया स्वः
 वइ । छ्चालं च्वना छु जूगु ? जूगु छु ? जक हाला च्वनी ।
 म्हाय् ह्वासिनं काचा काचां धुपाय् निपु च्वाका बैय् तथा
 ग्याना ल्युने स्वीपु वनी । पुमाँ दाजुं मिखा तगो याना
 स्वइ बले सकले चिला वनी । जुस्क दना प्याखँ हुइत सनी ।
 काय्म्ह सिनं फेतुइकेत सनी ।)

सिर्माँचा—यो बु, सने मते । यो बु, सने मते ।

पुमाँचा—(अथेसं थथेसं मदयक सना) तोनी, तोती,
 थी मते जित ।

सिर्माँचा—छाय् ? यो बु, यो बु, छाय् ? तंम्वेका !

पुमाँचा—स्वेत अबु धाः वया ? स्वेत अबु धाः वया ?

मां नं मस्यू व्वा नं मसू म्ह.....

माइचा—मस्यू, जि पुतां अथ्ये थथ्ये छुं मस्यू छःपिं

सु खः जिपी मिसात मचातसें छु सिह ?

पुमांचा—सी के माः का...सी के माः का.....

माइचा—(स्वइ च्वंपिन्त स्वया) धारे का मैजु पि
छुयाय माल ?

मिस्त—इसुर बिज्यागु, इसुर बिज्यागु, धन्दा काय स्वाः।

सिर्मांचा—यो मां तुयु गुभाजु सः ता हये ला ?

पुमांचा—(जागे जुया) बोकसी ला जि ? बोकसी ला
जि ?...स्व...स्व...बोकसी ला हुँ छँ च्वंम्ह
बुढी का बुढी...(हततत् न्हिली) (हानं तंम्बो पहलं)
हुं हुं हुं...वे छासा वइ थन व, बोकसी बुढी...
बोकसी बुढी (सकलें खः पाख्येया इयालें स्वइ)

पुमांचा—का हुं...सिर्मां.....धन्दा काय माःगु मखु
छिमे गुभाजु सःताहि.....छिमे अबु धर्मातर्मा
जुया... बिज्यानागु.....

माइचा—धंन्य, धंन्य, इसुर बिज्यात । हुं बाबु, गुरुजु
व्वना वा (वनेत्यनी) आसे बाबु, पूजा सामा
धुपाय, कपू, मधी, सिसा-फुसा छु छु दु न्याना
नं वा याकनं वा (दां प्यदां बिया छ्वइ)

(अन स्वःवःपि मिसा छम्हेसिया मचा छम्ह न्बोने तथा
दक्किना क्काया बिन्ति याइ)

मिसां—हे माजु, थव काय छम्ह न्ह्यच्याय दय्का
बिज्याहुँ (पुमांचां छ्योँ ल्हुकु ल्हुकु संकी ।)

मेम्ह मिसा—(उखथं हे मचा छम्ह ज्वना) परभु थव
मचाया ल्वे लाय्का बिज्याय माल ।

पुमांचा—(जागे जुया) छम्ह मचा ला आम ? छम्ह
मचाला आम ? (मिसा व मचा बिस्तुं वनी) (जुगलं
ल्वीका खँल्हा थ्यें याना) हुंम'हुम्...थुल (सकलें
न्हाय्पं बिया न्यनि) हुम्...काना तुपली पूर्पित गँ
जुल नि.....काना तुपलीं प्वीपिं माको दय हे
धु'कल'...काना तुपलीं प्वीपिं.....गोर्खाली तसें
तोप्वी बले सु नेपामी ? सु गोर्खाली !

माइचा—इसुर, न्हू न्हू छांती ! जि काय नं पुल, तोतेक
मफु ; छेमा याना बिज्याहुँ ।

पुमांचा—माइचा, छिमे मिजंयात ज्वं वैन.....वैन...
वैन.....न्हां व अभिमानी.....नगर कोतेत
छोया...जिगु स्व मधा..... जिगु स्व मधा....
त्वह स्वरे त्वह स्वरे दे बचे याय्त कयागु" हँ
लाका काल का !..... अथ्ये याय् मते थथ्ये
याय् मते धका धाय् धयां भं पचली नसें यंका
जि मे मनूयात किसी चीथाय् यंका शास्ति यागु
का ! फय् ज्यू ला ? अभिमानी.....ग्व दँ त्यक्वो
ज्वी व जुजु स्वयाका !

(छम्ह निम्ह थव बकेयागु खँ न्यना लायकुली जाहेरयायगु
धाधां वने त्यनी ।)

वल, वल...वने स्वाल...थुरुये वल ।

(पूजा सामा ज्वना सिर्मांचिया प्रवेश)

सिर्मां—यो मां, गुरुजु बिज्याइन, नीं लः छप हया ती
धाल । ना थव (पूजा सामां) छथाय् नि ति (साम्-
यात बी) जि मकले गुंगु थने, मि नोला ?

माइचा—आसेका, थन छक जोंजा वा, जि नील का
वने (तोता वनेत) बांलाक स्व न्हि । (वनी)

सिर्मां—(ग्यां ग्यां ज्वं वने त्यनी बले भ्राता पातां सनी
सिर्मांचा त्यांग्रा पू वनी) आया, बाबा (खखं)
छुं याय् फुगु मखु । (लहा पुइका) थथ्येका ध्वंनं
स्वय्थ्ये स्वया जक च्वंसाका !

पुमांचा (खानातुं मिखा तीसिना) कः कः कः नीलः हँ !
फुसुलु ताहांप् गायका ! द्योनें द्योनें लः फः वइ
मजिल व लः जित !

(गुभाजु या प्रवेश)

सिर्मांचा—थुरुये बिज्याहुँ गुरुजु (लासा साला बी)
गुरुजु—“दैवो विचित्रा गति” छाय् पित हया थथ्ये दंगल
ज्वीक गुबले नसें द्यो बिज्यागु बाबुचा ?

सिर्मांचा—अबु इन्हि पिन्हि मफूगु, ज्या मयागु जा

तः न्हु हे दत तागत तुते जू लिस्से सने मफुत थौं सुथं
 निसें नंनी मवा सनं मसं नत्रसा चछि चछि याक-
 चिया भुनु भुनु खँ ल्हाना च्वनीगु 'छु हाला?' धासा
 'छुं मखु, छुं मखु' धाइ। वैद्य भाजु कपं वैगु
 बांलाक होसया धागुलिं छक खात। दुने विमुसे
 च्वंगुलिं पित हय् धका च्वंगु अबु हे छुं स्वाम्हथे
 यायोथ्ये पिहां वल मफुम्हथे खुनु च्वं ला गुरु
 बाजु छुं जूगु खः थ्व ?

गुरुजु—(चीसकं) तोपु व गु ला? भाऱफुकी मक्यनाला
 गथ्ये खः छु खः ?

सिर्माँचा—ईं नां हे काय मज्यू धया। जिं बोक्सीला
 धया जागे जुल। न्हां छःपिसं मस्यू !

गुरुजु—नकतिनि जक वयाम्ह जिं गनं सी ? वरु बाबु-
 चा थ्व तरंग ला तोपु वःगु ला ? जिक्ये जा...
 (बिचा याई)

(सय् बिन्हाँबि धया लः ज्वना माइचा वइ)

सिर्माँचा—आसे आसे माय, आम लः फया वले मेगुली
 गाल ला ? म'जिल हँ आम लः... ..!

पुमाँचा—अँ.....अँ.....

माइचा—धन्य। धन्य इसुर गनं सीकल मती जक च्वन
 थन जा खँ हे ज्वी धुं'कल। छुं मस्यू इसुर छेमा...!

पुमाँचा—म्वाल.....म्वाल.....लः म्वाल हिं छं: छु
 हया ?

(सिर्माँचां गुंगु थना लपतें गाला न्होने तइ अले पुमाँचा
 खाय दिना मुद्रा ज्या इ (गुंग त्वनी) लिपा किर्प्रींग
 छ्योँ लिचिला हानं खाइ।

गुरुजु—गुंगु थने गात। ए बाउचा, पूजा याय्त-छपिं
 सुद्यो धका छक... ..

पुमाँचा—(ग्यान पुस्ते च्वंक सना) वा...वा...वा...
 अज्योम्ह जा गुरु हँ ! छु स्वया च्वना मिखा गन
 वन ? मखं ला जिगु मुद्रा ?...दसिना काय्, भवय्
 नय् दान काय् जक मती तथा ज्वी...भाव न

म्वःद्यो]

भक्ति छंयागु पूजा, मय हिं माइचा छंहे छाय
 माक छ्या तय माक ति पूजा जक ताहा। व्यांचाथे
 म्हुतु वाका वाका संकल-मतिजा ति वतले तिसीगु
 थः कति लाक्येगु--फूसा सुयापवी जयमांया
 हे मखा ?

(स्वया च्वपिं सकलें न्हिली। ख्वाः हीं बुलाम्ह थ्ये
 तथा म्हुतुसि फर् फर् संका कुनु कुनु तंम्वेका इधू-
 थिधू ज्वी)

गुभाजु—(मिखा छु मखंका तम्बो पहलं) हाय् म्वाक
 वयाम्ह जि मखु जिं पूजा याय् वह म्ह मखु सा द्यो
 ला ज्यो ला ? याः छिमेसं हे (वने खनी)

सिर्माँचा— } —(गुरुजुयात पना) मखु गुरुजु, थुकी
 माइचा— }
 च्यूता तथा विज्याय् ज्यू ला ?

(गुरुजुयात माने याय् धुसेलिं माँकाय निम्हसेनं
 पूजा याइ, ल्हाया मुद्रा ज्याना पूजा फया काइ,
 गुभाजुं कथीक द्योवम्हयात स्वइ च्वनि, मेपिं परचक्रत
 सकलें ल्हा तथा दना च्वनी)

पुमाँचा—(पूजा सिधैथ्ये च्वनेव) जि लय् ताय् धुन...
 धुनः पुमाँचि न्हिनं न्हिथ्ये जिजा वइ छम्ह मनु
 ज्वी। मेगु छुं ज्वी मखु छिमसं धन्दा काय् म्वा...
 हुँ हुँ...हुँ खापा छक त्यू हुँ...ययोपिं दुहां वैन...हुँ
 (छम्ह वनी अले खापात्यू सः वइ)

गुभाजु—यो मयो धयागु दुका हुँ ज्योया !

पुमाँचा—हाला ला छ आपाः ? गुह्यसिया भरे खः छ
 वया अंत काय्गु बिचा का मखुला(जुस्क दनी, सनी)
 मेपिसकले—इसुर, क्षेमा याय् माल य गुरुजु छाय्
 छपिं थौं न्हापा लिप्राथ्ये मखु ?

गुभाजु—द्यो खः मखु स्व छिमिसं (पुमाँचित ज्वना
 द्यो च्वया तःगु ल्खाया न्होने हयत सनी वइ मखु, इसा
 थिसाः जुइक निम्हं सनी।)

द्यो लुखाया न्होने वय् म्छाम्हनं द्योला ? का

स्वयक् म्वाःद्यो धयाम्ह थ्व का पूजा याय् धुन
मखुला ? जिनं पूजा याय् स्व (यां कया पुमांचिगु
न्यताले छथु दाइ, द्यो ज्वनागु तोता छल्ये वनी)

(पुमांचा जुस्क्रुदना गुमाजुयात स्वया ल्हाति व हैं
या गपः चःफुइथ्ये याइ, ग्यानपुक मिखां कनी गुमाजु
नं ग्याःथ्ये च्वनी""खापा ध्वारा ध्वारा याना हइ वयाय्
थ्व याय् म्दु, म्दु गुमाजु बना खापा चाय्का बी; महाराज
जय प्रकाश व वया अंगरक्षक धनवीरया प्रवेश)

गुमाजु—(नमस्कार याना) जय महाराज ! जय
महाराज !!

सकले—जय, जय महाराज !!!

(जुजु खने साथ पुमांचा फेतुइ मिखा तिसी,
फःहिला लिउने स्वइ । सिर्मांचा थःगु कानातुपली
तोता सुचुकी)

जयप्रकाश—थ्व याके ला द्यो वःगु ? (गुमाजुयात स्वया)
पूजा सिधल ला ?

गुमाजु—महाराज, जि पूजा याय् म्वाः धाल, थन दः
सर्के हःगु वो जक फय्थे जुल ।

जयप्रकाश—(गिला) गुमाजुतय् छु न्हाथाय् वंसा
वोफय्गु बोन्हा च्याय्गु मखा ! अँ छु छु धाल
छु छु जुल ?

धनवीर—(अन च्वंपिके माःगु न्यने धुंका) महाराज
उखुन्हु पचलीं द्यो वेका वःम्ह भाजुबीयात नास
चुके सास्ती याना बिज्या गुलिं तँ चालः हँ छ
पिनेगु.....राज्य.....

जयप्रकाश—(खँ थुइका, नाडि ज्वँ धका इसरा याइ धन-
वीर व गुमाजु बना नाडि ज्वना थुल्ये स्वकेत साली
बले) छु ज्वी धाल ?.....न्यो ।

गुमाजु—न्हाचः धासा पारापारां ययोथ्ये बके यात आः
ख्वोल न्होने धासा म्हुतुई धौ फिना च्वनीम्ह
ग्याफः ज्यो का थ्वः (न्यताले छथु दाइ ।)

(पुमांचा भाता पाता सनातोफी क्यत सनी । जुंजु

बांलाक ज्वँ धका इसरा याइ धनवीर स्वोबले 'दा' धका
इसरा यागुथ्वे च्वमा छथु न्यताले दाइ ।)

जयप्रकाश—दाय् मते, दाय् मते छुयाय् दायं

माइचा—'मा' राज, खः उसां म्दुम्ह व कोटि बिन्ति
सास्ति छता याना बिज्याय् मते बाछि न्होनें छको
सास्ति नः बले गोन्हुंया ख्वाः हे बकुला !

जयप्रकाश—दाया ख्वाः बकुलागु ला ? हरे हरे !
छिपिं आपा यानां मिस्तय, बोक्सीं धाय् धुनकी
साप पत्या याइ थौंनं का माःगु ध्यवा खर्चधाना
पूजा यागु ला ? गनया द्यो ? स्वे धुन मखुला छिपिं
मिस्तय न्होने गुलि पवीं तोतल धाल आः गो ?
नंखुनु वाः ला ?

(गुमाजु व अंगरक्षक निम्ह स्येनं नं वाकेत सना
च्वनी । बखते बखते जुजुं मखंक ल्हाम्ह छिना बलं
पुमांचिगु म्हे सुइ)

जयप्रकाश—नं मवा ?

गुमाजु—कोठाय् कलाया न्होने पवीं तोतेगुला ? का
नं वायसा नं वा नत्र.....

अंगरक्षक—छा छाय् वयागु ? छु चित्तं मखन धा.....

जयप्रकाश—गनं धाइ ? द्यो बल बोक्षी बल धयागु
कुला कथीं कुलीपिं दत्तकि जक मचय् ज्वीगु
(सकलें तोले जुया जुजुयात स्वया च्वनी) मन का-
तुक्ये फुम्ह व मफुम्ह उलि पाः का । मन कातुके
मफुम्हयात अनेक ज्वी-द्योनं वइ, दुब्युनं वह,
तोपु नं वइ, (सिर्मांचित स्वया) छिमे ब्वा सित
धका तुपली मदेक च्वनागु ला हाँ छु ?

सिर्मां—(अकमके जुया) उम्.....ध्वी मज्युगु तुपली
जुया तोतागु, मा, राज ।.....सित्तिकं लाःगु !

धनवीर—अँ छ पुमांचा धाम्ह मखु ला ?

सिर्मां—अबु का पुमां जि सिर्मां ।

धनवीर—(पुमांचित क्यना) थ्व हे का महाराज, कांतु-
पली चले याम्ह मध्ये छम्ह ।

जयप्रकाश—अम् सिल-थ्वेत शत्रुतसें लोभ क्यना
 खँ न्यंका ल्हाती कया थ्वया पाख्ये कानातुपली
 तोतुगु ज्वी । मन क्यातुगुली लिपा सम्हारे याय्
 मफयक धन्दाःजूवन, ग्यात, धुकुमान जुल, सन्नि-
 पातं कल । थना जःन्हूँ मखा—छु छु कना तल,
 न्यना तल स्यना तल—थनातको, सूरु म्हुतुँ पिकया
 हल का थ्व छुं नं मखु ।

माइचा—खे हे हिसी हासी मदु ख्वापि काना तुपली
 पूपिसं खः जिमे मिजंयात स्यंका... (ख्ववि हुहुं ल्हा
 जोरेयाना) महाराज म्हय् छुं हे दुगु मखुत सि व
 क्वेँ जक ज्वी धुं कल । थ्व छम्ह छुं जुल धाय्व
 जिमे छु गति ?

जयप्रकाश—भातयात कजय् याय् म्वाला ले ? थःगु
 ज्याय् वास्ता मयासे म्वाः मदु गुली सना जूबले
 मिसा धका च्वना च्वनेगु ला ? जिथाय् धाः वै
 म्वाल का म्वाल ! छंगु दुःख जि सिल शत्रु नं
 गुबले भिकी ला ? शत्रुया ज्वाभः जूगुया फल खः
 छं धागुलि क्षमांयाय् धुन—(अंग रक्षकयात स्वयाः)
 कानु धनवी थथ्ये वने जूगु ज्वी धुं कल धन्दा
 काय् मते जि राजवैद्य छ्या वासः याका बी...
 (वनी) ।

(तुतामं चुया बुढी छम्ह वया जुजुयात न्हापं वइ)

बुढी—'मा' राज थुगु वैस जुल च्यान्हु भीन्हु काते-
 याय्त दः छु माःगु दु । जि बोक्सी हं पुमांचां जि
 बोक्सी हं न्हाचतिनी नं धाल...बोक्सीजा हुं छथे
 च्वंम्ह का कहां वे छासा वइ हं छपिं बिज्यागु लि
 जक कहां वयागु मा'राज न्याय फोने... !

जयप्रकाश—का धोमा, रोगी, वेँ, अन्नानी तय्गु खँय्
 च्यूता तय्गु मखु । मेपिसा—हापिने म्हुतु स्याइ,
 छिगु पाप छुं दःसा कते जुया वनी । न्द्योने हे
 वया हान्नं धालसा म्हुतुप्वाले कि म्हुतुप्वाले नक्येगु
 गनया द्यो वैगु, गनया-बोक्सी ? (सकसितं स्वया)

स्वाःद्यो]

थ्व फुक कां पिनेगु धापूका कां विश्वासया थासा
 खः थ्व... (उत्तेजित जुया) जिगु राज्य बरू याय्-
 माःसां, ज्यान लाय् माःसां थथि कां-विश्वास
 नाप ल्वाय्गु तोते मखु सुं गुम्ह बाधा बलसविगु
 ज्यू ज्यान काय्गु । थज्योगु मखुगु भ्रम दकभनं
 न्यंका बिया थः थः हे ल्वाकी पित्त जा छु जक
 मयाय् जि (धनबीयात दां व्यु धका इसारा याइ
 (वनी)

धनवीर—ना धोमा म्वाल भासं तले भासं (बुढीयात व
 माइचित दां बी ।)

सकलेँ—जय महाराज !

(जुजु व अंगरक्षक

बुढी—(तुतामं दायथ्ये याना तुचि २ पुमांचियाय् वनी)
 सहयानां सहाय फूगुलाका ! जुजु मदुगु दे थ्येका!

माइचा—(बुढीयात पना) म्वाल, अजी माजु जुजु
 आज्ञाजुया बिज्यागु खः । अचःला वनी ?

बुढी—फय् ज्यूगु खं ला का ! वधा थ्व धा मदय्क
 लाक नं वागु का ! अपाय् सन्हाय् जुजुयात नं
 सरा व्यूगुका । इ सय् थ्वं सय्यां यात (तुतामं
 न्हुई ।)

(गुमाजुं तोता बीवं पुमांचा हरर्र न्हिला थसः
 पावनी बुढी ग्याना बिस्युं वनी ।

माइचा—गय् गय्, गय्, मिखा थकन, स्व, स्व, स्व,
 (फेतुइकेत सनी)

सिमांचा—गुरूजु थुरुये छको बिज्याहुँ अबुया
 मिखा...

गुरूजु—(स्वया) लः छको त्वंकी सा, (माइचां लः
 त्वंकी लः बुल ल्होयातुं इइ) दुप्यु व जा गथ्ये
 च्वं तोता वनी बले थथ्ये ज्वीयो संके सीक्ये मते
 राजवैद्य वइनी जि वने, (वनी) (माइचां ल्हातुती
 थाते तया छथीन फुंग तया बी । सांगा फाय्की थः

१०७०

धर्मोदय'या न्हय च्यागूगु अंक

—श्री रत्नध्वज जोशी

जि 'धर्मोदयया' ग्राहक जुइ मफुगु ता हे दत, थथे हे लेखक जुइ मफुगु नं दच्छि मयात ला मस्यु । कारण स्यूपिसं अथे स्यु, मस्यूपित कने सुख दु मजू ।

छन्हु अकस्मात "शारदा पुस्तकालये" वना । 'धर्मोदय'या न्हय च्यागूगु अंक टेबिले खन । पुइका स्वया । स्वंगू लेख 'अथ' निसे 'इति' थ्यंक जिगु मनयात चिनातल :- "नेपाल भाषाया प्रगतिया खँय", "पत्रिकाया ग्यसु" व "कुमारी रूप केशरीया "बुढी..." वाखनं । नेपाल भाषाया व्याकरणया विषये पिवाजुया विचार हियाहितं हे पठनीय जुजु वया च्वंगु दु । 'पत्रिकाया ग्यसु' सम्पादकीय लेखय गुलि भद्रता पूर्ण सद्भाव व सुविचार दु व नं विशेष याना थव भाषाया प्रत्येक पत्रकारं लुमंका तय बह जू । लेख च्वइपिं तता केहेपिं थव भाषाय साप हे ह्य तिनि । उके छह्य केहेनं च्वोगु बाखने ध्यान वनेगु स्वाभाविक हे खः ।

थव भाषाया प्यंगू पत्रिकामध्ये 'धर्मोदय' व 'नेपाल' पत्रिकाया व्याकरणे विशेष अन्तर मदु । छगू आप्रह विशेष दया मखु, छल फल याय मखनिगु जुया जक भचा भचा पाना च्वंगुयात ल्या तयगु बखत मजुनि । "पासा" पत्रिकाया गुगुं छगू निगू अंक व लेख अकारान्त गुरु शब्दे नं विसर्ग वा निफुति मतयगु याना वइ च्वन । थुगु विषये "पासा" या भिं खुगूगु अंके

पिहांवोगु "सम्पादकयात विसर्ग सम्बन्धी पौ" शीर्षक लेखया छगू प्रतिवाद "पासा" या सम्पादकयात बियागु खः, तर च्वसापासाया संस्थापकया रायया विरुद्धे वहे संस्थाया मुख पत्रे लेख पिकायगु सम्पादकजुं सुख मतायदीगुलिं अथे हे च्वं च्वन तिनि । जि कुतः याना लित काय फत धासा धर्मोदये व लेख पिहां वे फुनि । यदि पिहांवल धासा लिपि सम्बन्धी अनेकता मदयके-गुली छुं भचा ज्या उके नं अवश्य याइ । थव छगू खँयात तोता मेगु विषये 'पासा' या व्याकरणलिसे नं उस्त मपा हे धायमाः ।

'धर्मोदय' छगू जक पत्रिका तिनि बले नं लय लय पतिक माक गतिलागु लेख मवो । आ ला भन प्यंगू दय धुंकल । तर लेखकया वृद्धि वहे अनुपातं जूगु मखुनि । उके स्वंगुली निगू फर्मा प्रौढ लेखकतयगु लेख जायके दय थाक्या च्वंगु खः । वास्तवे नेपाल भाषा व साहित्यं थव प्यदं च्यादं थुवे गुगु रूपं उन्नति याना वया च्वंगु दु उकिया कारण सुयोग्य लेखक संख्याया प्रचुरता स्वया नं गुलिसिनं कटिबद्ध जुया ज्या याना च्वनादीगु दु वेकः पिनिगु प्रेम या ग्यसु व उत्साह हे मुख्य खः धायमाः । आर्टिया विषये प्रेजुएट व मास्टर जुयादीपिं अधिकारी लेखकवर्ग गुगु बखते भाषाया सेवा यायगु वास्तवे हे आवश्यक अनुभव याना कलम

कंगु मिखायात क्व प्वीक्येत सनी सकसिनं यायमते यायमते धका गनी । गुलिगुलि मचात पिहां वनी सिर्मांचा ख्वाः ख्युंका अबुमेसिगु ख्वाः जक स्वया च्वनी ! मिस्त मचात छम्ह छम्हयाना पिहां वनी । भति लिपा पुर्मांचा थर्र खाई ।)

माइचा—बाइ थव कर्प वगु ला ?

सिर्मांचा—हिक्य हिक हिकु नं वल'.....

म्यायूह—यो अबु योबु गन स्वयागु (ख्वइ) (म्याम्हायात ख्वेमते धाधां माइचा ख्वइ सिर्मांचा अबुमे सित घय प्वी ख्युंसे च्वने धुंकल धासां ज्यु । संध्याया आर-तीया रं थाना हःगु ताय दु । सकलें ख्वया च्वनी ।

[पर्दा]

ज्वनादी उबले हे तिनि फुक्क पत्रिकात संतोषजनक जुइक म्यसु लाइ। १२ सालनिसें ला कलेजय नं नेपाल भाषाया छगू इच्छा धीन विषय तय फयके माले धुंकल। तथापि कलेज पाठ्यक्रमया स्तरया अनुभव बांलाक दुपि लेखक वर्गया मन मकाना चवनेगु छगू चिन्ताया विषय खः।

धर्मोदयया प्रत्येक अंके जातक बाखंया सामान्य अनुवाद छपु निपु चवनावेगु स्वया नं शान्ति भिक्षु व आनन्दजीपिसं थें विश्लेषणात्मक धार्मिक लेख चवैपि नेपालया भिक्षु अथवा मेमेपि लेखकत दयगु नं अत्यन्त आवश्यक खँ खः।

नेपाल भाषाया बाखंया स्तर माक उच्च मजुनि। फुक्क विषये-म्यागु क्षेत्रे नं छह्य हे जक लेखकं बांलाक बाखं चवइगु आशा याय नं थाकु। उके खास याना महिला जगतया विषये केहेँ रूपकेशरीया बाखंयात स्वागत यायगु उचित हे जू। बाखने यद्यपि त्रुटि दनि, तथापि कथाकारिताया लक्षण नं व बाखने खने दु। थये हे व्यथितजु संकेत याना दी थें “पासा” या भिं गुंगु अंके प्रकाशित किजा मञ्जुश्रीया “जि” शीर्षक

बाखने सफलताया लक्षण अज अप्पो खने दु। तर “पासा” या अन्तिम पानाय उपेक्षित ढंगं प्रकाशित जूगुलिं व बाखने सकसियां मिखा वने थाकु। थुजागु बाखं, कविता आदियात हासीका सम्पादकं टिप्पणी छत्वाचा तनाबीगुलिं परिणाम तस्सकं बांलावने फु। अस्तु।

छगू हे जक विषये सदां ध्यान बिया चवनेगु अवकाश सकसितं दइ मखु। उके लच्छिया प्यंगू लेख चवया प्रत्येक पत्रयात महिक महत बिया चवनेगु थौं तर्क दुपि प्यह्य खुह्य लेखकया लागीं मामूलिगु खँ मखु ६६।६७ सालपाखे “शारदा” पत्रिकाय थःगु छगू निगू लेख पिकायकेया लागीं याना जुयागु प्रयत्न व आ “नेपाल” या लागीं सुयोग्य लेखकतयके लेख फना जुयागु ज्याया अन्तर लुमनीबले थःत हे आश्चर्य चाया वो। अतएव ‘धर्मोदय’ या अन्तरंग सम्पादकजुं नं थुजागु हे सम्पादकीय, टिप्पणी, पौ आदि बराबर चवया लेखक वर्गया मिखा सालादी धयागु आशा यायगु स्वाभाविक हे खः। [२०१० चैत्र]

फुटपाथया शान्ति

—श्री अशोक ‘उमंग’

चान्हे। सुनसान तःप्यंगु लँ। जवं खवं ततःजागु छ। भयालँ खने दु—दुने कोठाय पंखा हिला च्वंगु, रंगीन मतया जः, तःतःजागु मखमलयागु लासा। कलकत्ताया तःब्यागु फुटपाथे भो-भो अर्धा नम्र मनूत घना च्वंगु नं व भोभो लागु तःतःजागु छँया भयालँ खने दु। इपि घना च्वपिं मनूतय न लासा दु, न अन रंगीन मतया जः। अयनं शीतलताया अनुभव याना न्हिनेयागु १०८ डिग्रीया गर्म ल्वमंका आनन्दं गोतुला च्वन अहा। इमिके गुजागु सन्तोष व शान्ति तर व छँया दुने च्वपिं वर्गतय गर्म दाहा जुयाच्वन। फाता-फाता पुला च्वन। पंखाया फसं इमित ख्वाउँका बीगुली असमर्थ प्रकटयात। क्वे फुटपाथे स्वल—शान्त। घपिं घना हे च्वन आनन्दं। मने दाहया वेग भन बढे जुल। भसुका तया आकाशे स्वत। स्व स्वं ख्या न्हिला वल। हाकुस्य च्वंगु सुपाय धिक्कां चन्द्रमा धराधर तपुया हया च्वन। ख्वाउँस्य च्वंगु फय नापं तःसकं वा वल कया वर्गे कोलाहल जुल। भचा जायेका फुटपाथे शून्य जुल तर इमिसं ततःजागु छँयात इष्यां मखः।

बाबु छं बा, दुगु थन जूसा !!

—श्री 'श्रमण'

(१)

वा, जिम्ह पिता-परित्यक्त पुत्र राहुल
धा, छाया छं मां ! मां !! जक धया ?
यो बा ! यो बा !! धा बाबु राहुल,
मां-मतिना मुक जुल गुम्ह मदया !
बाबु ! छं बा, दुगु थन जूसा !!

(२)

छं बा दुगुसा छं—खाः स्वै बले
हाय ! गे च्वनी वैगु खाः अबले
अबु—काय्या थ्व दृश्य खनी बले
थ्व ख्वःगु नुगः, गुलि न्हिली अले ?
बाबु ! छं बा, दुगु थन जूसा !!

(३)

सरल—किसी म्हितीगु स्वया स्वया वं
छु भाव मने हया न्हिली मनं मन,
छं भावुक अबुयात भावना छं
अनन्त अखण्ड बिया च्वनी अन !
बाबु ! छं बा, दुगु थन जूसा !!

(४)

'यो बा !' धाधां लुकुं छिकः वनी
ल्हाः ज्वना धाइ मस्याःसां—'आया !
छंगु 'योबा !' वयागु 'पुता ! सः
मखन जि न्यन इच्छा दःसां !
बाबु ! छं बा, दुगु थन जूसा !!

(५)

सः न्यना छंगु स्वर्ण घंगालाया
थस्वकी छयों स्वयत छंगु खाः
जग पीडां अले कळगु छयों थस्वै
चकनी जग-चिन्तां ख्युंगु व खाः !
बाबु ! छं बा, दुगु थन जूसा !!

(६)

छंगु जिद्दी स्वया, न्यना, भवा—
थःगु भावनाय नं याडगु बिचाः
छु जिगु नं हृदयेच्छा वथें ला
तुलना जगते द हे मदु ला ?
बाबु ! छं बा, दुगु थन जूसा !!

(७)

गबलें जिद्दी छं मतोतूसै
ल्यु ल्यु न्हः न्हः जुया च्वनी बले
थःगु भावनां थःत मतोतूगु
भस लुमंकी, होश दया अले
बाबु ! छं बा, दुगु थन जूसा !!

(८)

छंत स्वयाः, बिचाः याना याना
सरल भावनाय सुख खना
थमनं जगया मयाःसे चिन्ता
सुखी ज्वीगु, मौन-मन्त्रणां
बाबु ! छं बा, दुगु थन जूसा !!

(९)

गबलें न्हिलाः गबलें ख्वयाः
चिता-सु वैत, मबी बले छं,
गबलें भावनां, गबलें कल्पनां
चिता-सू मव्युगु नं खंकीगु वं !
बाबु ! छं बा, दुगु थन जूसा !!

(१०)

आः धायगु जक दनि, मंत छुं यायगु
आशा सिवाय यदु, प्रतक्ष्य कायगु
एनं छंत स्व स्वं हे राहुल,
पीडित-हृदयं थथे जक धाःगु—
बाबु ! छं बा, दुगु थन जूसा !!

छुं काल न्हापा अस्वस्थ जुया विकृत रूप धारण याना च्वंम्ह, तर आः स्वस्थ-सजीव जुया नापं मेगु हे रूप कासे, मुसुहुं न्हिला, बुलुहुं न्यासि वःगु खना सकल देशवासी नर-नारी व भाषा-भाषीतयसं नं चकित जुया स्वया हःगु खने दु। भाषा-साहित्यया तिभा नेपाल भूमिस नं जजमान जुयाः त्वया वःगुलि देशे नं आः छुं आपाः म्ह जागृति व जन-चेतना मवः घाये मजिल। छाया धाःसा संसारयात उन्नतिशील व अवन्नतिशील स्तरे थ्यंका बीगु भाषा-साहित्यं हे खः।

भाषा व साहित्यया उलि हे सम्पर्क दु, गुलि ला व लुसिया। ला व लुसि बाइ बले पिघाः जक जुइ तर भाषा व साहित्य बाया च्वन धाःसा अले भीत दुघाः नं जुइ। पिघाः ला डाक्टर बैद्यं तुरन्त लायेका तन्दुरुस्त याये फु, तर दुघाः ला लायेके अःपु मजू। खने मदुगु घालं विं विं नया, म्ह नापं ध्वगिका छुयेयो, तर पिघालं अपायसकं हतपतिं आघात याये फइ मखु। तात्पर्य थ्व हे खः कि यानां जित्तले छुं हे घाः लाके मज्यू। गबलें गबलें संयोगवश घाः लात धाःसां याकनं हे उपचार याये फयेका च्वने माः। उकिं छुं वर्ग, वर्ण-यापिं मनूत आरोग्य शय्याय् गोतुला च्वने हे माः धयागु हे खःसा थः भाषा व साहित्ययातिनिं निरामय याना तयेगु अनिवार्य जू।

भाषा-साहित्यं राष्ट्रीय गौरव बढे जुइ, थः समाज समृद्धिशाली जुइ। भाषा उन्नतिया ल्युल्यू तिनि मेगु कार्य सफल जुइ। भाषा-साहित्य हे राष्ट्रया कपाः खः। भाषा, युग भाषा जुये माः। साहित्य नं युग-साहित्य हे जुये माः। युग भाषा-साहित्यं मनूतयगु दृष्टि साला काइ। उकिं हे प्रत्येक समाजयापिं मानवतयूत गहन विषययागु तिसां तीकी। सुन्दर भाषां मनूतयगु

नजरयात निरन्तर सालातइ। भाषां हे साहित्ययात लुया हइ। साहित्यं हे प्राकृतिक वन-शैले सुला च्वंगु अवर्णनीय पदार्थतयगु प्रकाश याइ। विज्ञानयागु पत्ता लगे याइ। सांसारिक जनावरतयूत नं विद्वान घने याइ।

गुम्ह व्यक्तिया भाषा-साहित्य उपरे प्रेम व श्रद्धा दइ व हे व्यक्ति भविष्यया भावी प्रेरक जुइ। भाषा व साहित्य हःगु व्यापक चेतना मध्ये ब्रिटिश साम्राज्यया अंग्रेजी भाषा व साहित्यं प्रचूर मात्राय् क्यना हे च्वंगु दु। अंग्रेज समाजे भाषा व साहित्यया प्रभावं दुगु एकताया प्रादुर्भावं थौं इमिगु भाषा विश्व भाषा जुया च्वंगु दु। भाषाय् प्रचूर परिमाणं मनूतयूत मेमेगु ज्या-खेँ कार्य बाहि जुयेगु नितान्त आवश्यकीय जुइ। अले इपिं व पदार्थयात माला जुइ गुगु कि 'साहित्य'-या नामं प्रचलित जुइ।

गुगु देयापिं मनूतयूके थः भाषाया गौरव दइ, व वर्गयापिं मनूत हे सच्चा प्रगतिया सेवक जुइ। कारण साहित्य हे खः गुकिं कि मनूतयगु सुला च्वंगु स्वच्छ मनोभावनायात क्यना बी। छम्ह साहित्यकार-या कलमं अनेक किसिमया भावुकता पिज्वइ। वयागु साहित्ये संसारयागु चित्रण याना सत्यार्थया प्रकाश दइ। थुकथं सत्यार्थ पूर्णगु साहित्य च्वयेत भाषा ज्ञान व व्याकरणया सुलभ्यज्ञान भण्डार दये माः। उकिं भाषा व साहित्यया घनिष्ठ सम्बन्ध दु। भाषा सरल नापं सरस पूर्ण जुये माः, उकी व्यावहारिकताया गाक्क अंश विद्यमान जुये माः। अथे हे साहित्य नं प्रचलित शब्दं जाःगु व भावं भये बीगु नापं यौगिक नं जुये माः, छाया धाःसा थ्व छगू सर्वजनतयूत न्हूगु संसार क्यनेगुया साधन खः। अस्तु।

सम्प्रदायीय

आषाढ़-पुन्ही

वसपोल तथागतया जन्म-दि बुद्धत्व-प्राप्तिया दि तथा परिनिर्वाण दि जूगुलि बौद्ध जगतया लागी वैशाख पुन्हीया साब हे महत्व दु तर यदि भीसं बांलाक बिचायाना यंकल धाःसा आषाढ़-पुन्हीया महत्व नं वैशाख पुन्हीःस्वया गुगु हालते नं म्ह मजू ।

आषाढ़-पुन्ही नेपाले जक मखु सकल भारते तथा मेमेगु देशे नं गुरु-पुन्हीया दिया नामं सु-विख्यात जुया च्वंगु दु । थुकी छुं सन्देह मदु कि व दि भी त्रिलोक बुद्ध-पूजाया दि खः ।

वसपोलं बुद्धत्व प्राप्तियाये धुंका न्हेवाः तक भिन्न-भिन्न सिमा क्वे समाधिस्थ बिज्याना विमुक्ति सुखया आनन्द प्राप्त याना बिज्यात । अजपाल सिमा क्वे विहार याना बिज्याना च्वंबले वसपोल भगवान्या मने थथे वितर्क जुया वल—“जि गंभीर, प्रदर्शन, दुर-ज्ञेय, शान्त, उत्तम, तर्क (जक) अप्राप्य, निपुण, पण्डितपिसं सीके थुइके योग्यगु धर्म प्राप्तयाना कया । काम भोगे पेपुना च्वं पि थ्व जनतापिनि लागी थ्व गुगु प्रतीत्य-समुत्पादया सिद्धान्त खः माला च्वना, हानं वया लागी थ्व नं प्रदर्शनीय खः गुगु कि थ्व व्याक संस्कारया शमन, सकल मलया त्याग, तृष्णा-क्षय, विराग, (दुःख) निरोध तथा निर्वाण खः । यदि जि धर्मोपदेश याःसां तभी मेपिसं थुइके मफया वन धाःसा जिगु लागी थ्व कष्ट व पीडा (जक) जुइ ।”

भगवानं थथे मती हयेवं सहम्पति ब्रह्मा विचलित जुया दना बिज्याना भगवान्याथाय वया, थथे धाल— “लोक नाश जुयावनी रे ! लोक विनाश जुयावनी रे ! यदि तथागत अर्हत् सम्यक् सम्बुद्धया चित्त धर्म-प्रचार पाखे क्व मछूसा, उदासीनता पाखे क्वछूसा ।” वं

भगवान्या थाय वया, विनम्रता पूर्वक प्रार्थनायात—

“भन्ते ! भगवान् धर्मोपदेश याना बिज्याहुं । सुगत ! धर्मोपदेश याना बिज्याहुं । थ्व संसारे अल्प-मल-दुपि प्राणिपि नं दु, धर्म न्यने मद्येव इपि नष्ट जुया वनी ।”

भगवानं सहम्पति ब्रह्माया प्रार्थना स्वीकार याना बिज्यात ।

आः वसपोलया मने प्रश्न जुया वल कि दकले न्हापा लाक जि स्वयात उपदेश बी ? वसपोलया मने आलार-कालाम लुया वल । तर छ्वा न्थो हे वं थ्व संसार त्याग याये धुकल धयागु समाचार सिल । हानं वसपोलया मती उदकराम-पुत्र लुमंस्य वल । पता लगे जुल कि म्हिग बहनी तिनि माया-मोहं जाया च्वंगु संसार तोतल । अले वसपोल भगवानया ध्यान पञ्चवर्गीय भिक्षुपिनि पाखे वन । छ्वाय धाःसा वसपोल तपस्या याना बिज्याना च्वंगु अवस्थाय पञ्चवर्गीय भिक्षुपिसं वसपोल भगवान्या सेवा आपाः हे यागु दु । भगवानं दकले न्हापा पञ्चवर्गीय भिक्षुपित हे उपदेश बी धका मती तथा बिज्यात ।

अबले पञ्चवर्गीय भिक्षुपि बाराणसी ऋषि-पतन मृगदावे विहार याना च्वंगु जुल । भगवान इमित हे उपदेश बीया लागी उरूवेलाय (गया) इच्छानुसार विहार याना बिज्याय धुंका गन बाराणसी (बनारस) खः उखे पाखे चारिकाया लागी बिज्यात ।

भगवान बाराणसी थ्यंगु बखते पञ्चवर्गीय भिक्षुपिसं न्हापालाक भगवानयात व हे साधना-भ्रष्ट साधक समभे जुया वसपोलया आदर सत्कार मया । तर याकनं हे इपि भगवानया तप-तेजं प्रभावित मजुस्य च्वने मफया वन । वसपोल भगवान बुद्ध उमित गुगु उपदेश बीया बिज्यात व सकल संसारया धार्मिक तथा साहित्यिक इतिहासे धर्मचक्रप्रवर्तनया नामं प्रसिद्ध जुया च्वंगु दु । वसपोलया उपदेश थथे—

“भिक्षुपि ! प्रव्रजितपिसं थुपि निगू अति (अन्त)-
या सेवन मयायेगु । गुगु निगू अतिया (१) थ्व गुगु
खः हीन, ग्राम्य, अनार्य, अनर्थकर तथा काम-वासनाय
पेपुना च्वनेगु जीवन, मेगु (२) गुगु खः दुःखद,
अनार्यजनपिसं सेवित, अनर्थकर तथा आत्म-पीडाया
जीवन ।” थुपि निगूलीया अन्ते मवंस्य तथागतं मध्यम-
मार्गं लुइका विज्यात, गुगु मिखा चायूका बीगु खः,
गुगु ज्ञान प्राप्तयाना बीगु खः, गुगु शान्तिया लागी
खः, गुगु अभिज्ञाया लागी खः तथा गुगु निर्वाणया
लागी खः । गुगु खः व मार्ग १ थ्व हे आर्य अष्टांगिक
मार्ग—सम्यक् दृष्टि, सम्यक्-संकल्प, सम्यक् वचन,
सम्यक्-कर्म, सम्यक् जीविका, सम्यक्-प्रयत्न, सम्यक्-
स्मृति तथा सम्यक् समाधि ।”

भगवानं धर्मचक्र प्रवर्तनयागु समये दुःख आर्य
सत्यया उपदेश बिया विज्यात, दुःख समुदय सत्यया
उपदेश बिया विज्यात, दुःख निरोध सत्यया उपदेश
बिया विज्यात तथा निरोध पाखे थंकीगु मार्ग-सत्यया
उपदेश बिया विज्यात ।

भगवानं पञ्चवर्गीय भिक्षुपिन्त गुगु तथागत पिनिगु
अत्यन्त गम्भीर धर्म-देशना अर्थात् प्रतीत्य-समुद्पाद
खः उगु उपदेश नं बिया विज्यात ।

भगवान्या थुगु उपदेशं दकले न्हापा अज्जा कौण्डि-
न्य भिक्षुयात ज्ञानया बोध जुल । वयां लिपा आयुष्मान
वण्णयात तथा आयुष्मान् भहिययात हानं वयां लिपा
आयुष्मान महानाम तथा आयुष्मान अश्वजितयात ।

वसपोल पञ्चवर्गीय भिक्षुपिनि थ्व ज्ञान-दीक्षा गुलि
तःधंगु विश्व-क्रान्तिया मूल खः ।

× × × ×
आषाढ-पूर्णिमाया निगूगु महत्व नं म्ह मजू । थ्व
ठीक हे जू कि अनेक अन्य मिथ्या-मतवादीपिसं थें
बौद्ध-दर्शनं घाय् व हले नं “जीव” वा “विज्ञान” स्वीकार
मया; तर अथे जूसानं गुखुनु भगवानं भिक्षुपिनि म्हुतुं

थ्व खँ न्यन कि भिक्षुपि वर्षा-ऋतु बले नं उखें थुख्यें
चारिका याना च्चंगुलिं सामान्य जनतां इमिगु आले-
चना यानाच्वन । अले भगवानं भिक्षुपिनि लागी नं
वर्षा-वासया नियम दयेका विज्यात ।

भगवानया अभ्यास दया च्वन कि वसपोलं छुं मत-
लव मदयूकं जन-मतया उपेक्षा गबलें हे याना विमज्या ।
गुथायू तक सम्भव दु उथायू तक वसपोलं वया आदर
याना विज्याः । वया हे परिणाम खः कि वंगु नीन्यासः दँ
निसें लंका, बर्मा, स्याम, काम्बोडिया आदि सकल स्थविर-
वादी बौद्ध देशे वर्षावासया क्रम सजीव तथा चालू जुया
च्चंगु ।

वर्षावास ला आषाढ-पूर्णिमा निसें शुरु जुइ वा श्रावण-
पूर्णिमा निसें । आषाढ-पूर्णिमा निसें शुरु जुइगु ‘वर्षावास’
हे प्रथम वर्षावास धाइ । छुं कारणं प्रथम ‘वर्षावास’
शुरु याये मफया वन घासा श्रावण-पूर्णिमा निसें शुरु
जुइगु निगूगु ‘वर्षावास’ नं याये ज्यू । श्रावण महीनाया
कृष्ण प्रतिपदा तथा भाद्र महीनाय कृष्ण प्रतिपदा वर्षा
हइगु थ्व निगू तिथि नं माने याः ।

‘वर्षावास’ या लागी भगवान बुद्ध पाखें बने जूगु
गुलि नियम दु उपि फुक्क साब हे बुद्धि-संगत जू ।

निरन्तर चारिको याना जुइपि भिक्षुपिनिया लागी
वर्षाकाल स्वला छगू विहारे च्वनेगु न्हागु दृष्टि स्वःसां
कल्याणकारी जू । वसपोलपिनि शारीरिक स्वास्थ्यया
दृष्टि तथा साधना-प्रधान अध्यात्मया दृष्टि नं ।

गुपि श्रद्धावान उपासकपिसं थःथःगु विहारे भिक्षु-
पित ‘वर्षावास’ याना विज्याहुँ धका निमंत्रण याइ तथा
वर्षाकाले स्वला थंके चीवर, पिण्डपात्र, शयनासन तथा
गिलानप्रत्ययादि वसपोलपिनि सेवा याइ उपि उपासक-
पि निस्सन्देह साबहे तःधंगु पुण्यया थुवा जुइ ।

अथें ला ‘दान’ न्हाबलें याये योग्य हे जू; तर
‘वर्षावास’ बले बीगु ‘दान’ या थःगु महत्व दु ।

समाचार

भीगु देशया कुंकुलामे बुद्ध-जयन्तो

लुम्बिनी—शान्तिनायक भगवान बुद्धया जन्म-स्थान लुम्बिनीस थुगुसी नं साब हे बांलाक लुम्बिनी धर्मोदय समिति पाखें १७ मई खुनु भगवान बुद्धया जन्म-जयन्ती माने यात। सुथं निसें भैरहवा, तौलिहवा, बुटवल तथा लुम्बिनी ग्रामवासी सकल श्रद्धालु भक्तजनपिं भगवानया जन्म-भूमी बुद्ध-जयन्ती माने यायेया लागी मूं वल। लुम्बिनी वन छगूलिं बौद्ध-ध्वज पताका व्वयेका तःगुलिं :लुम्बिनी वन भन् भःभःधाया चवन।

सुथसिया बुद्ध पूजादि सिधयेका, संध्याइले बुद्ध-मूर्तिया जात्रा नं जुल। ध्वज पताका व स्वां नं छायापा तःगु रथे भगवानया मूर्ति तया न्होने-न्होने बाछ्छई बाजं थायेका साधुकारया मध्ये द्यो जात्राया दृश्य साब हे चित्ताकर्षक जू। जात्रा सिधयेका उपस्थित सकल सज्जनपित चौधरी शिवशरण प्रसादजुं प्रसाद वितरण याना दिल। बहनी प्रदीप पूजादि यानाः सकसितं पुण्यदान बिया उत्सव समाप्त यात।

आनन्दकुटी—थुगुसी नं थन स्वांया-पुन्ही न्हापा न्हापाथें हे नेपाःया आपालं भिक्षुपिं खुगुगु संगायने (रंगूने) वंगुलिं आपाः मदुसां स्थानीय सकल श्रद्धालु-पिनिगु पाखें बांलाक माने जुल। सुथे बुद्ध-पूजा व शील प्रार्थना पश्चात् न्हिनेसिया ४ बजेती मा० कृष्ण-बहादुरया सभापतित्वस गचाःके सार्वजनिक सभा छगू नं जुल। सभाय् श्री धर्मादित्य धर्माचार्य व कविवर चित्तधर 'हृदय' आदिपिनिगु भाषणं श्रोतागणपित आनंद बिल। अनं लिपा श्री ५ महाराजधिराज आदि सकल गण्यमान्यपिनिगु शुभ-सन्देश न्यंकल। अन्ते सभापतिजुं थःगु भाषणं लिपा सभा विसर्जन यात।

बहनी स्वयम्भूस्थान, आनन्दकुटी व जनबहाले नं प्रदीप-पूजा बांलाक जुल।

श्रीघःविहार—स्थानीय सकल उपासक उपासिकापिं जाना सदांथें थुगुसी नं वंगु १७मई खुनु धूम-धामं श्रीघः विहारे भगवान बुद्धया जन्म-जयन्ती माने यात धयागु समाचार थ्यंगु दु।

नापं थ्व समाचार नं ज्ञात जूगु दु कि श्रीसाहु भाजुरत्न पाखें सफू प्रदानया पुण्यकार्य नं जुल। अन्तस पुण्यानुमोदनं लिपा बुद्ध-जयन्तीया स्मृति दिन माने याये सिधयेकल।

श्री सुमंगल विहार—श्री सुमंगल बौद्ध संघ व ललितपुरवासी भक्तजनपिनि उत्साहं थुगुसी नं दें देंसं-थें गत १७ मई खुनु श्री सुमंगल विहारे स्वांया-पुन्हीया उत्सव बांलाक जुयावन धयागु खबर न्यनागु दु।

बौद्ध चारित्रानुसार प्रातकाल बुद्ध-पूजां लिपा स्वांया-पुन्हीया पावन दिनया विषये धर्मदेशना जुल। अन्तस बहनी गिलान प्रत्यय पूजा नं सकल श्रद्धालु उपासकोपासिकापिं मुना साधुकार व्यु व्युं यात। अले सकल श्रद्धालुपिनिगु श्रद्धाया दसु क्यना बहनी मत नं भःभः धायेक च्यात।

समाचार न्यनागु दु, थुगुसी नं गत वर्षेथें हे तारेमाम संघ (ललितपुर) पाखें बुद्ध-पूर्णिमाया यात्रा धूमाधामं जुल। थुकिं स्वको तारेमाम् संघया तत्वाव-धाने बुद्ध-जयन्तीया दिने येले यात्रा जूगु जुल। हानं थ्वयां लिपायागु रथ-यात्रा बकुबहाल टोल संघया पाखें बांलाक याइ धयागु समाचार नं न्यने दु।

यम्पि महाविहार—स्थानीय विहारया दायक दाइकापिं जाना वंगु १७ मई खुनु सुथसिया आठ बजे

निसें बहनीसिया आठ बजे तक ऋःऋः धायक यम्पि महाविहार, ललितपुरे स्वांया-पुन्ही माने यात धयागु समाचार थ्यंगु दु। खबर प्राप्त जूगु दु, खुनु हे विहारे जनताया साधुकार मध्ये बुद्ध-प्रतिमाया स्थापना नं जुल। समाचार ज्ञात जूगु दु, स्वांया-पुन्हीया थ्व पुण्य-मय दिने भिक्षु विवेकानन्द पाखे' बुद्ध-पूजा जुल हानं श्रामणेरे धम्मानन्द द्वारा थ्व दिंया महत्व पूर्ण विषये व्याख्यान जुल।

प्रणिधिपूर्ण विहार—स्थानीय ग्रामवासी तता-केहे, दाजु-किजापि तथा विद्यार्थीपि मुना वंगु १७ मई खुनु बलम्बु विहारे थुगुसी नं न्हापा-न्हापाथे साब हे बांलाक स्वांया-पुन्हीया उत्सव जुयावन धयागु समाचार थ्यंगु दु। सुथे बुद्ध-पूजा, शील-प्रार्थना, धर्म-देशना स्वता कार्य नं भिक्षु धर्मपाल पाखे जुल। अनं न्हिनेसिगु प्रोग्राम अनुसारं परित्राणं लिपा छगू सार्वजनिक सभा नं जुल। सभास क्रमशः श्री गणेशलाल उपासक, विद्यार्थी रामबहादुर, श्री धनकृष्ण, श्री मंगलदास, श्रीकृष्ण, तेमकुमार, सुकु, हेराकाजी, आशाकाजी, जुजु भाई, रामकृष्णपिनिगु भाषण जुल। अन्तस सभापति भिक्षु धर्मपालया भाषणं सभा सिधल। अनं लिपा बलम्बु, केपुलचा, संतुगः आदि ग्रामवासीपि सकले मुना मूर्ति यात्रा नं यात। अले बहनी गिलान-प्रत्यय-पूजां स्वांया-पुन्ही माने याये गाकल।

मुनि विहार—भक्तपुरया भक्तजनपिनि व उपासक उपासिकापिनि उत्साह व भक्ति याना मुनि विहारे गत १७ मई खुनु बैशाख पूर्णिमा (स्वांयापुन्ही) या उत्सव ऋःऋः धायक जुयावन धयागु समाचार प्राप्त जूगु दु। सुथे भिक्षु रत्नज्योतिया पाखे' बुद्ध-पूजा व धर्म-देशना जुल। बहनी ज्ञानमाला भजन नं जुल। लुमंका तथा दी ज्यू; ये, यल व स्थानीय मनुतयगु श्रद्धां हालसाले हे चिकचा कूगु विहार छगू थन निर्माण जूगु खः। अम् श्री हर्षन्नज्ज शाक्यया न्याम्ह दाजु किजा

समाचार]

रत्नवज्र, जोगरत्न, यलदेया मुनिराज शाक्य, कालुदास सहित सकल परिवारपिनि सहयोगं विहार ऋं ऋःऋः धाया थाय तःकू जुल। अले श्री सम्यकरत्न आदिपिसं प्रार्थना याना च्वंगु मनोकामना नं बल्ल पुरे जुल।

सुगतपुर विहार—वंगु १७ मई खुनु सुगतपुर विहारे भगवान बुद्धया जन्मदिं स्वांया-पुन्हीया उत्सव स्थानीय उपासक-उपासिका व विद्यार्थीपि जाना माने यात। प्रातकाल ६ बजे निसें जुलूस जुल। जुलूस विहारे थ्यंसेलि बुद्ध-पूजां लिपा श्री धर्मरत्न शाक्यं बुद्ध-जयन्ती-या विषये छत्वाचा भाषण नं सकसितं न्यंकल। अनं न्हिनेसिया प्रोग्राम २ बजे निसें परित्राणं शुरु यानाः ४ बजेती श्री चन्द्रबहादुरजुया सभापतित्वे छगू सभा जुल। सभास स्थानीय छात्रसंघया विद्यार्थीपिनि पाखे बुद्ध जयन्ती विषय गान जुइ धुनेवं श्री चक्रमान शाक्य, श्री द्रव्यरत्न शाक्य, श्री धर्मरत्न शाक्य आदि-पिसं भाषण यात। दकेलिपा सभापतिजुं थःगु भाषण शुरु याना वेकलं धइ दिल—'बुद्ध-धर्म म्हुतुं जक व्वनेगु वःधायेगु धर्म मखु, चरित्र सुधार नं यानावं यंके माःगु धर्म खः।' अन्ते सभाया कार्य सिधयेवं गिलान-प्रत्यय-पूजा, पाठ आदि नं बहनी तकं याना बुद्ध-जयन्ती माने याये सिधयेकल।

पद्मचैत्य विहार—बुटवलवासी सकल श्रद्धालु उपासक उपासिकापि मुना दे' दैसंथे थुगुसी नं वंगु १७ मई खुनु पद्मचैत्य विहारे बुद्ध-जयन्ती समारोह धूम-धाम नकसां माने यात धयागु समाचार थ्यंगु दु।

संभ्याइले बांलाक छायापा तःगु रथे भगवान बुद्धया भव्य मूर्ति तथा जात्रा यात। बहनी विहारे बुद्ध-पूजा, प्रदीप पूजादि नं जुल। भिक्षु चुन्द द्वारा स्वांया-पुन्हीया महत्वया बारे धर्मोपदेश जुल। स्थानीय श्रद्धालु उपासक उपासिकापिनि सहयोग व सहायतां उत्सवया ज्या साब हे बांलाना वन धयागु खबर दु।

[२१३]

तानसेन—तानसेन थुगुसी नं बुद्ध-जयन्ती न्हापा न्हापाथे हे स्थानीय आनन्द विहार व महावैद्य विहार निगुली नं बांलाक जुल । निगू विहारे नं सुथे पूजा व देशनां लिपा न्हिने ४ बजेती क्कू आम समा जुल । समाया कार्य भिक्षु अगधम्मया पाखें शील प्रदानं लिपा जुल । सर्वश्री त्रिरत्न वज्राचार्य थ्व हे पुन्हीया उपलक्षस चिना तःगु म्ये हाल । अले भाषणया प्रारम्भ श्री चिनियालाल वज्राचार्यया 'बुद्ध-धर्मया सिद्धान्त व नेपाले बुद्ध धर्मया रूप' धयागु भाषणं जुल । तत्पश्चात् क्रमशः श्री जगतबहादुर जोशी, श्री कमलराज-योगी, पाल्पा हाईस्कूलया मास्टर हरिश्चन्द्र वास्तव, श्री अयोध्याप्रसाद, भिक्षु अगधम्मया भाषणं लिपा समा दन । समाचारे थ्व नं धाःगु दु कि बहनी नं सदाथे ८ बजे निसें बुद्ध-यात्रा तानसेन नगरे जुल ।

ज्ञानोदय महाविहार—बाळुंगया थ्व स्थानीय विहारे थुगुसी निकोगु बुद्ध-जयन्ती महोत्सव स्थानीय जनतापिनि पाखें बांलाक जुल । सुथे ६ बजे निसें ९ बजे तक पूजा आदि याना न्हिने १ बजे निसें ४ बजे तक विहारया अन्तरगतगु पुस्तकालयया वार्षिक महोत्सव नापं तुं स्वाकाः श्री मोहन-बहादुर मल्लजुया सभापतित्वे क्कू समा जुल । समाय् बुद्धया जीवन, चरित्र, ज्ञान, गुण शिक्षाया विषये भाषण सिधयेवं पुस्तकालयया वार्षिक हिसाब सिधयेकल । अम्क अनं लिपा साहित्यिक गोष्ठी क्कू स्मेतं जूगु खं न्यने दु । वक्तात मध्ये श्री ओंकार प्रसाद गौचन्द, मा० भक्तबहादुर, श्री मोहनमान प्रधान (पुस्तकालयया अध्यक्ष), श्रीकृष्ण (मंत्री), श्री रामलाल प्रधान (कोषाध्यक्ष), श्री सूर्यमान शाक्य, बुद्ध-धर्म कमेटीया अध्यक्ष श्री कुलबहादुर श्रेष्ठपिनिगु नां उल्लेखनीय जू । अन्ते बहनी नं ११ बजे तक रथयात्रा याना बुद्ध जयन्ती सिधयेकल ।

विदेशया कुंकुलामे स्वांया-पुन्ही

'धर्मोदय' विहार—विगत वर्षेथे हे थुगुसी नं १७ मई खुनु कालिम्पोंग धर्मोदय समितिया पाखें बुद्ध-जयन्ती बांलाक माने यात । सुथे ७ बजे विहारे बुद्ध-पूजा सिधयेका

थारपा छोलिङ्ग गुम्बाय् व प्रज्ञाचैत्य विहारे नं बुद्ध-पूजा जुल । ११ बजे भिक्षु-संघयात भोजन प्रदान व प्रसाद वितरण यात । अनं न्हिनेसिगु कार्यक्रमानुसार ४॥ बजे धर्मोदय विहारे श्री एस० एन० राय कालिम्पोंग सब दिविजनल अफिसरया सभा-पतित्वस क्कू सार्वजनिक समा प्रारम्भ जुल । समास दके न्हापां संगीत विशारद श्री पी० एम० साहुया पाखें बालक बालिकापिनि प्रार्थना जुल । अनं भिक्षु संघरक्षितं पञ्चशील बी धुंका अंग्रेजी भाषण याना बिज्यात । अले क्रमशः श्री महाप्रज्ञा, श्री पदमहंस मिश्र, श्री कुलधर्मरत्न एम० ए० आदिपिनिगु भाषण सिधयेवं सभापतिजुं समा सिधयेका दिल । समाया प्रोग्रामे बिच्चे बिच्चे संगीत नं दुगुलिं समास उपस्थिति जूपित आपालं आनन्द नं प्राप्त जूगु जुल ।

रंगेली बाजार—समाचार प्राप्त जूगु दु थःगुने नगुनेयागु देथे हे तुं थुगुसी नं धूमधाम नकसां बजारया मध्य-स्थित बोधिवृक्ष व बुद्ध-प्रतिमास पूजा याना बुद्ध-जयन्ती महोत्सव तःसकं बांलाक माने यात । स्थानीय सकल जनतां सदां थये हे माने याये फयेमा धयागु आशा यानाः नापं थ्व संघं प्यंगूगु विश्व बौद्ध सम्मेलने तक नं भाग काः वने फइ धयागु विश्वास यात ।

गांटोक—समाचार प्राप्त जूगु दु थुगुसी निसें गांटोक सिक्किम राजगुम्बास स्वांया-पुन्हीया महोत्सव शुरू जुल । थ्व धनया प्रथम बुद्ध-पूर्णिमा जुल । सुथे स्थानीय सकल श्रद्धालुपि मुना पूजा आदि पुण्य कार्य यात । थ्व प्रथम बुद्ध-जयन्ती माने जूगुया श्रेय श्री चतुरत्न, श्री रत्नराज, श्री मोतिकाजी, श्री धर्मराज, श्री पुण्यराज, श्री रत्नमाई, श्री सानु माई, श्री जोगरत्न, श्री न्हुक्षराज, श्री ब्यखाराज, श्री रत्नराज व सकल स्थानीय श्रद्धालुपित दु । आशा याये फु, थ्व पवित्र दिनया स्मृतिया निंतिं प्रत्येक वर्षे थये हे बुद्ध-जयन्ती माने याये फइ ।

कलकत्ता—थुगुसी नं थन भारतीय महाबोधि सांसाइटी पाखें समाया प्रधान कार्यालय ४।ए, बंकीम चटर्जी स्टीटस १७ मई खुनु बांलाक बुद्ध-जयन्ती माने यात । प्रातकाल

पूजा पश्चात् सर्वज्ञ धातुया प्रदर्शन जुल । न्हिने भोजन प्रदानं लिपा सन्ध्याइले ६ बजे कलकत्ता विश्वविद्यालयया उप-कुलपति डा० जे० सी० घोषया सभापतित्वे ळगू सार्वजनिक समा जुल । सभाया कार्यक्रम पञ्चशील प्रार्थनां लिपा भाषण शुरु जुइवं क्रमशः महाबोधि सोसाइटीया उपसभापति श्री के० सी० गुप्त, मिश्रु शीलभद्र, श्रीमती चित्रितागुप्तया भाषण जुल । भाषणं लिपा प्रधान मंत्री पं० जवाहरलाल नेहरू, डा० राधाकृष्ण, श्रीलंकाया प्रधानमंत्री श्री जोन कोटलावल, सिक्किम महाराजकुमारयागु संदेश न्यंकल । समास बर्मा, लंका, जापान, थाइलाण्ड, यू० के०, अमेरिका व फ्रांसया प्रति-निधिपिसं भाग काःगु जुल । अन्तस सभापतिजुं थःगु भाषणे धइ दिह—‘जिगु विचारं भगवान बुद्ध संसारे दकसिबे च्चे च्चंम्ह दार्शनिक खः । उकिं वसपोल्यागु धर्मं हे नं म्हीसं वसपोल गुजाम्ह धका सीकः वने फु । हानं वसपोल्या धर्मं सिवाय मेगु छुं हे धर्मं लोके शान्ति हये फइ मखु ।’ कन्हे खुनु बुद्ध-मूर्तिया जुलस नं कलकत्ता महानगरे जुल ।

ज्ञात जूगु दु कि स्थानीय बहुबजार, १ नं० बुद्धिस्ट-टेम्पल स्ट्रीटस प्रतिस्थित धर्मांकुर महाविहारे नं सुथं निसं बौद्ध-चरित्रानुसार बुद्ध-पूजा, धर्म-देशना मिश्रु-संघपित भोजन दान आदि पुण्य कार्य जुल । न्हिने ळगू समा नं जुल ।

थये समाचार ज्ञात जुगु दु कि १६ मई खुनु रेन् बो० ळव कलकत्ताया पाखें मं बुद्ध-जयन्ती बांलाक माने यात । ळगू सार्वजनिक समा मिश्रु शीलभद्रया सभापतित्वस जुल ।

न्हूगु दिल्ली—थुगुसी स्थानीय बुद्ध विहारे १७ मई खुनु सुथं निसं बुद्ध-पूजा आदि बुद्ध-पूर्णिमा माने यात । सन्ध्याइले भारतीय न्याय मंत्री श्री सी० सी० विद्वासया सभापतित्वस ळगू सार्वजनिक समा नं जुल ।

बम्बई—स्थानीय आनन्द विहारे बम्बईया बुद्ध सोसाइटी व महाबोधि सोसाइटीया तत्वावधाने बुद्ध-जयन्ती बांलाक माने यात । सन्ध्याइले अनागारिक गोविन्दया सभापतित्वस ळगू आम समा नं जुल । विहारया स्थानीय मिश्रु शान्तिभद्र उत्सव सभाया कार्य बांलाक प्रबन्ध यात ।

समाचार]

शिलांग—शिलांग बुद्धिस्ट समितिया पाखें आसामे बांलाक बुद्ध-जयन्ती माने यात । सन्ध्याइले आसाम सरकारया मंत्री रूपनाथया सभापतित्वस ळगू समा नं जुल ।

लंदन—नकतिनि स्थापना जूगु लंदन बौद्ध-विहारे वंगु १७ मई खुनु बुद्ध-पूर्णिमा धूमधामं माने यात । सुथसिया ८ बजे निसं स्थानीय बौद्ध व अबौद्ध जनपिं विहारे वयाः पूजा याः वल । १० बजे मिश्रु नारद महास्थविर व मिश्रु विनथ द्वारा परित्राण जुल । परित्राण पश्चात् च्चे थ्यंक बौद्ध भण्डा व्वयेकल । ठीक ७ बजे बहनी सभाया प्रोग्राम न्होने थ्यनेवं मिश्रु नारद महास्थविर व मिश्रु विनथ पाखें मैत्री सूत्रं सभाया कार्य शुरु जुल । समास लंदन बुद्धिस्ट विहार सोसाइटीया सभापति यू० मे० जी, मिस्टर पी० मेयगोद (मंत्री) लेस् अमिस् दु बौद्धिसम पेरिसया सभापति मिस्० जी० सी० लौन्सबरी, लंदन बुद्धिस्ट सोसाइटीया सभापति मिस्टर कृस-मस् इम्प्रेस आदिया पाखें सार गभित भाषण जुल ।

वाशिगटन (यू० एस० ए०)—थन स्थानीय फ्रेन्स आफ बुद्धिसम सोसाइटी आफ वाशिगटन पाखें अमेरिकास वंगु १७ मई खुनु बुद्ध-जयन्ती सकल बौद्ध-धर्म प्रेमी व महत्व खंपिं जाना साप हे बांलाक माने यात । थ्व साप हे लये ताये दुगु खँ खः कि अमेरिकाय आः तकं १८ गू बौद्ध विहार दत ।

मलाया—थन मलाया बुद्धिस्ट पाखें मलायाय थुगुसी नं बांलाक हे धूमधाम रूपं स्वांया-पुन्ही माने यात । उखुनु हे सन्ध्याइले बुद्ध-मूर्तिया नापं ळगू जुलस नं जुल । समाचारं थ्व नं ज्ञात जूगु दु कि उखुनु सार्वजनिक सरकारी छुट्टी दुगुलि जुलस साप बांलाना वन । बुद्ध-जयन्ती आपालं स्थानीय सोसाइटी मिले जुया यागुलि थुगुसीया स्वांया-पुन्ही तःरुकं भक्तमक्त धागु जुल ।

मेगु विविध समाचार

‘धर्मोदय सभा’—वंगु २१ गते आषाढ खुनु ‘धर्मोदय सभा’ या प्रधान केन्द्र श्रीघः विहार (नघःटोल) स धर्मोदय सभाया ळगू कार्यकारिणी समा जूगु समाचार न्यने दु ।

कालिम्पोङ्ग 'धर्मोदय' विहार

'धर्मोदय' विहारे गेटया जग स्वन—समाचार प्राप्त जूग दु, वंगु २७ जून खुनु भदन्त आनन्द कौसल्यायनया लहातं गेटया जग स्वनेगु ज्या बांलाक सम्पन्न जुल । गुगु कार्ये श्रीसाहु ज्ञानज्योति—मंत्री, 'कालिम्पोंग धर्मोदय सभा'; श्री प्रसाद उपासक—सभापति, का० ध० स०; श्री पन्नाकाजी, श्री बुद्धिरत्न, श्री नांकाहु, श्री वरसियर रुद्रमणि, श्री बुद्धिरत्न, श्री ज्ञानरत्न, श्री सर्वज्ञरत्न, श्री देवप्रसाद, श्री पुण्यरत्न, श्री दुर्गामान, श्री रत्नमान, श्री चन्द्रकुमार गुरुजु आदि व्यक्तिपिसं नं भाग काःगु समाचारे न्यने दु । गेटया ज्या याकनं सिधइ धयागु आशा दु ।

'धर्मोदय पुस्तकालय' यात सफू दान

समाचार प्राप्त जूग दु, वंगु महीनाय् थुगुसी भदन्त आनन्द कौसल्यायनं थः थाइलायण्ड विज्याबले हइ विज्यागु बौद्ध-ग्रन्थ श्यामी व पालि भाषायागु थाना सच्छि मयाक सफू 'धर्मोदय पुस्तकालय' यात प्रदान याना विज्यात ।

हिन्दी स्कूलया स्थापना—समाचार वःगु दु, थ्व हे आषाढ पुन्ही खुनु कालिम्पोंग धर्मोदय विहारे हिन्दी स्कूलया स्थापना जुल । आशा 'याये फु, स्कूलया अविबृद्धि भदन्त आनन्द कौसल्यायन पाखें आपालं जुइ ।

रविवारीय धर्म देशना—समाचार थ्यंगु दु, वंगु जून महीना निसें भदन्त आनन्द कौसल्यायन पाखें रविवारीय धर्म देशना शुरू जुल । थ्व धर्म देशना प्रत्येक रविवारे जुया-वं च्वनी । स्थानीय व्यक्तिपिसं थुकिं आपालं लाभ उठे याना काइ धयागु आशा यायेगु अले स्वाभाविक हे खः ।

—०—

वर्षावास—समाचार ज्ञात जूग दु थुगुसी नं न्हापा न्हापाथें हे नेपाले विहार पत्ति आषाढ पुन्हीं खुनु वर्षावास अधिस्थान बांलाक सम्पन्न जुल । थुगुसी श्री सुमङ्गल विहारे (येल) भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर प्रमुख भिक्षु बुद्धघोष, भिक्षु सुमन, भिक्षु विवेकानन्द, भिक्षु संवर, श्रामणेर मेधंकर वर्षावास च्वना विज्यात । बत्थें सुगतपुर विहारै भिक्षु धर्मालोक स्थविर,

आनन्दकुटी भिक्षु अमृतानन्द स्थविर, श्रीघः विहारे भिक्षु प्रज्ञारश्मि व भिक्षु महापन्थ, प्राणिधिपूर्ण महाविहारे (बलंबु) भिक्षु धर्मपाल, मुनि विहारे (ख्वप) भिक्षु रत्नज्योति, सुदर्शन विहारे (भौत) श्रामणेर चुल्लपन्थ, यम्पि महाविहारे श्रामणेर धम्मानन्द वर्षावास च्वंगु जुल ।

पाल्पा तानसेन—वंगु वैशाख २२ गते खुनु पाल्पा तानसेनया ज्ञानमाला संघं नव निर्मित याःगु विहारे बुद्ध-मूर्ति-या स्थापना जुल । कंस खुनु अर्थात् २५ वैशाख खुनु नं थन न्याम्ह वयोवृद्धपित स्थविराभिषेक सर्वास्तिवादया नियमानुसार बिल धयागु न्यने दु । हानं २७ गते खुनु ८३ म्ह मचातयगु ग्वेदां तयाः ३० गते खुनु न्यागू जिळां संगठन जूपि ८३ म्ह मचातयेगु चूडाकर्म जुल । थ्व ८३ म्ह चूडाकर्म जूपि दुगुलि प्यन्हु तक पाल्पा तानसेन म्हासु वसतं म्हाःमः धाल । अले थ्व दृश्य खना पहाड़ पर्वतियात त्वलेहे त्वलेहे जुयाच्वन । अनं नियमानुसार २ गते जेष्ठ खुनु चीवर कोतयकल । अन्ते ३ गते खुनु वज्राचार्यपित आचार्याभिषेक (आचात्वीगु) ज्या नं जुल । थुकथं थ्व वर्षे थन आपालं न्हापा सज्जनिगु घटना जूग जुल ।

लुँयागु बुद्ध-मूर्ति लुल

बोगरा (पूर्वी पाकिस्तान) १६ जुलाई । बोगरा शहर-या समीपे बुँपाःबले छम्ह ज्यापुयात प्यधानि ग्यसु दुगु लुँयागु भगवान बुद्धयागु मूर्ति छगू लुल । उक्त ज्यापुं व मूर्ति मीत बोगराय् हल । किन्तु उगु मूर्ति व ज्यापुयाके कयाः सरकारी हुकुटी स्वथना बिल धयागु समाचार दु ।

—सन्मार्ग

भौदेशिया साहित्य सम्मेलन व पुरस्कार वितरण

ज्येष्ठ २४ गते भौदेशिया आजाद हाइ स्कूल भवने श्री कान्का भाई 'निशान' जुया सभापतित्वे छगू पुरस्कार वितरण समारोह जुल । गुगु वंगु वैशाख ५ गते खुनु आजाद हाइ स्कूल भवने हे हाइ स्कूल विद्यार्थी युनियन तत्वावधाने श्री चन्द्रराज 'चमक' यागु समापतित्वे जूग साहित्य सम्मेलने

वंगु रचना मध्ये प्रथम, द्वितीय व तृतीय जूगु रचनाया लेखकपिन्त सिरपाः बील ।

पुरस्कार विजेतापिं थ्वयकःपिं खः—

(१) श्री वद्विनाथलाल (२) श्री कृष्णप्रसाद दुवाल

(३) श्री हरिप्रसाद 'कुमुद'

'नेपाल साहित्य मंदिर'या सभा—वंगु जेष्ठ १२

गते खुनु श्री विज्ञानबहादुरया छेँ थ्व मंदिरया पाखेँ भक्तपुर नगर पंचायतया अध्यक्ष श्री रत्नसुन्दर सायँजु बी० ए० या समापित्वे नेपाल साहित्य मंदिरयागु ज्या व रेडिओ नेपालं नेपाल भाषायात साहित्यिक कार्यक्रम लिकाःगु विषये वृगू समा जुल । मंदिरया मंत्री श्री रमापतिजुं ल्हातं च्वया पौ 'मत्त' ख्वपे साहित्यिक जागृति हःगु न्यंके धुंका वेकलं रेडियो नेपाल विषये नवाना धया दिल—'रेडिओ नेपालं नेपाल भाषायात बांलाक थाय् मबीगु हे नेपालया हित चिन्तन मयागु खः ।' अन्ते डाइरेक्टर रेडिओ नेपालयात विरोध पौ च्वयेगु नापं नाप नं लाः वनेगु निश्चय याना पौ कृपौ नं च्वया छ्वत । अले ७ बजेती फुक्क ज्या सिधयेका सभा दन ।

'च्वसा पासा'—नेपाल । समाचार ज्ञात जूगु दु कि वंगु जेष्ठ ५ गते खुनु च्वसा पासाया ४ दँ बुदिं व श्रेष्ठ सिरपाः प्रदान यायेगु समारोह हनुमान ध्वाखाय् बांलाक सम्पन्न जुल । समारोहस आपालं साहित्यकारपिं व गण्यमान्यपिसं भाग काःगु जुल । थ्व नं ज्ञात जूगु दु कि 'ख्वबिं प्याःगु म्ये' च्वयाः धर्मोदय पुरस्कार कया दीम्ह श्री 'व्यथित' जुं हे वेकःया न्हूगु सफू 'छ्वास' स श्रेष्ठ सिरपाः कया दिल ।

'च्वसा पासा'या निगूगु समाचार ज्ञात जूगु दु कि वंगु भाषा ११ गते खुनु श्री सत्यमोहन जोशीजुया पाखेँ आयोजन जूगु अनुसारं पोखराय् नं च्वसा पासाया शाखा वृगू गठन जुल । उक्त शाखा गठन जुइगु दिने हे वृगू तःधंगु सभा नं श्री सर्वज्ञमानजुया सभापित्वे जूगु खः । समास आपालं गण्यमान्यपिं व साहित्य प्रेमीत उपस्थित जूगु जुल ।

खुगूगु महा संगायना

रंगून । थ्व वंगु स्वीया-पुन्ही तदनुसार १७ मई' १९५४ स वर्मा देशया राजधानी रंगूने महापाषाणगुफाय् खुगूगु

महा संगायना कार्य भारम्भ जुल । थौं नीन्यासः भिक्षुपिं व देश विदेशया गृहस्थ प्रतिनिधिपिं द्रलंद्र ठीक १२ बजे जुया १२ मिनटे मुनेवं संखनाद व घंटानादया मध्ये वृष्ट संगायनाया ज्या शुरु जुल । दके न्हापा भदन्त नागवंश स्थविरं सकसितं थौंयागु प्रोग्राम न्यंकल । अनं भदन्त वण्णं पूजनीय अभिधम्म महारट्ट गुरु भदन्त रेवतया संघनायकत्वे संगायना जुइगु सूचना बिल । अले संघनायक थःगु आशने फेतुना बिज्यायेवं माननीय ऊ. विन् संगायनाया थ्व २० वीं शदी आवश्यकगु व फायदा बीगु खँ सकसितं न्यंकल । तदन्तर यूनिघन बर्माया राष्ट्रपति डा० ऊ. बानं संगायनाया निंतिं मुं वःपिं विदेशो भिक्षुपिं व प्रतिनिधिपिंत संगायना दायकपिनि पाखेँ धन्यवाद बिल । दकेलिपा बुद्ध शासन कन्सल्टया सभापति ऊ. थ्वीनं थःगु कन्सल्ट पाखेँ भाषण बी सिधयेकेवं देश-विदेशं वःगु सन्देश न्यंकेगु शुरु यात ।

सर्व प्रथम थाइलायूण्डया संघराजयागु संदेश उपसंघराज विमलधम्मं न्यंके सिधयेवं क्रमशः लंकाया उत्तरोत्तर अमरपुर निकाय, रामञ्ज निकाय, भारतया राष्ट्रपति डा० राजेन्द्रप्रसाद, नेपालया श्री ५ महाराजधिराज, थाइलायूण्डया जुजुयागु सन्देश क्रमशः पण्डित धम्मवंश स्थविर, पण्डित धम्मकुशल स्थविर, पण्डित शरणपाल स्थविर, मिस्टर के० के० चाटर, कुमारी विमला देवी, जेन खाब कुजरं न्यंकल । अले भाषणया प्रोग्राम न्होने थ्यनेवं काम्बोडियाया संघराजा महासुमेधाधिपति, थाइलायूण्डया उपसंघराज विमलधम्म, विद्योदय परिवेण (लंका) या प्रिसपल बी० पियरत्त नायकपिनि भाषण जुल । अन्ते अग्गमहापण्डित भदन्त इन्दसभं फुक्कसिगु सन्देश व भाषणया लिसः नापं धन्यवाद व्यूगु जुल । तदुपरान्त पूजनीय संघनायक पाखेँ भाषण जुल ।

थुलि सभाया प्रोग्राम फवःचालेवं घौळि सभा दी धुंका हानं संगायनाया निंतिं सकले थःथःगु थासे फेतुत । अले सर्वप्रथम भदन्त नागवंशं न्यंकल—'थ्व संगायनाय् माननीय अग्गमहापण्डित जवनं प्रश्न याना बिज्याइ उक्कीया उत्तर त्रिपिटकधर धम्मभण्डागारिक भदन्त विचित्तसाराभिवंशं बिया बिज्याइ ।' सघं थ्व प्रस्ताव मौन द्वारा स्वीकार यायेवं

थुगुसी सर्वप्रथम गान्ठोके बुद्ध-जयन्ती माने यायेत

पूजाया नितीं पूजाभः ज्वना च्वंपि स्थानीय जनतापिनिगु क्वा क्वा क्वा !

निम्हं यथास्थाने फेतुना बिज्यात । अले प्रथम पराजिका (विनय पिटक) या प्रश्नोत्तर जुल । अन्तस प्रश्नोत्तर समाप्त जुइवं फुक संघं प्रथम पराजिका स्वको गुरु हे गुजे जुइक व्वन ।

कन्हे खुनु नं गुफाय् ठोक १२ बजे सकलें मुनेवं प्रोग्राम न्यंकल । अले सर्वप्रथम यूनियन बर्माया प्रधान मन्त्री श्री ऊ.नुजु बुद्ध शासन गुकथं प्रचार व प्रसार यायेगु धयागु विषये प्रतिपादन याना दिल । अनं क्रमशः लंकाया प्रधान मन्त्री श्री जोन् कोटलावल, भारतया प्रधान मंत्री पं० जवाहरलाल नेहरू, जापानया प्रधान मन्त्री शिगेरु योशिदायागु, नेपालया प्रधान मन्त्री श्री मातृका प्रसाद कोइरालायागु संदेश क्रमशः डा० सी० डब्ल्यू० डब्ल्यू० कनांगर, मिस विजयलक्ष्मी पण्डित, जापान कन्सल्ट जेनरल मिस्टर कोनागया, भिक्षु अमृतानन्द न्यंकल । तदन्तर भाषणया कार्यक्रम शुरु जुइवं क्रमशः भदन्त पण्डित आनन्दमेत्रेय (लंका), भिक्षु आर्यमित्र, भिक्षु दीपकर, भिक्षु जिनानन्द एम० ए० पी० एच० डी० (नालन्दा पालि प्रोफेसर), भिक्षु जानतिलोक (जर्मनी), भिक्षु नागथेर (वियतनाम), भिक्षु पञ्जासार नायक थेर (प्रिंसपल विद्यालंकार पिरिवेण, लंका), भिक्षु प्रज्ञानन्द (नेपाल), भिक्षु पं० सद्धातिस्स (भारतीय महाबोधि सोसाइटी), भिक्षु बंगी थेर, मिस्टर जे० सेनानायक (लंका प्रतिनिधिया नायः), डा० मोकोटो नागाई (जापान प्रतिनिधिया नायः), मिस्टर सेर

बहादुर शाही (नेपाल), महाराज कुमार नाम- गेल (सिक्किम), जेनेरल काव कुंजर (थाइ) यागु भाषण जुल । अन्तस अगमहापण्डित इन्द- सभं फुकसिगु भाषणया लिसः व धन्यवाद बिल ।

अनं एक घण्टा लिपा म्हिगःथे हे हानं संगायनाया ज्या याना थौं दुतीय व तृतीय पाराजिका क्वचायेकगु जुल ।

स्वन्हु खुनु अर्थात् १९ मई खुनु नं श्री नागवंशं प्रोग्राम न्यंके सिधयेवं माननीय शासन मन्त्री ऊ. वीनं बुद्ध शासन विषये भाषण बिल । अनं लावोज-संघराज, श्री लंका स्वेजिन निकाय आरक्षा सभा, महाबोधि सोसाइटी, भारतीय बंगाल बुद्धिस्ट अशोशियशन, जापान बुद्धिस्ट अशोशियशन, लावोज बुद्धिस्ट अशो- शियशन, बौद्ध मैत्री संघ मलाया, चीना बुद्धिस्ट

कन्सल (पेकिंग), थाइ महिला बुद्धिस्टयागु सन्देश क्रमशः माननीय महाप्रतिथ (प्रतिनिधि मन्त्री), भदन्त बुद्ध- रक्षित, एन्० सी० घोष (उपसभापति महाबोधि सोसाइटी), डा० अरवीन्द बरूवा, रेभ० ताइवो सासकी, मिस्टर खांचाम् प्रदित्य, मिस्टर खूसू जिन्, ऊ० बा० स्वे, श्रीमती खुमजिङ्ग रावीबं न्यंकल । तदन्तर देश विदेशया प्रतिस्थित भिक्षुपिनिगु भाषणे सर्वप्रथम चन्द्रमणि महास्थविर (कुशीनगर) यागु भाषण जुल । अथे हे क्रमशः अगमहापण्डित बुद्धदत्त (लंका), भदन्त धम्मवास (काम्बोडिया), भदन्त जिनरक्षित (इन्दो- नेशिया), मिस्टर एच० डब्ल्यू० अमरसुरिय (लंका), मिस्टर हाजी अमरुला (इन्दोनेशिया), डा० अरविन्द बरूवा (कल- कत्ता), मिस्टर वोङ्ग थिङ्ग बो (इन्दोनेशिया), श्री जे० एन्० घोष (भारत), डा० जी० पी० मल्लसेकर (विश्वबौद्ध सम्मेलनया सभापति), श्रीमती खुमजिङ्ग रावीब (थाइलायन्ड) या भाषण सिधयेवं एक घण्टा लिपा न्हापाथे हे विश्राम याना हानं संगायनाया ज्या शुरु यात । थौं संगायनाया प्यंगुगु पाराजिका सिधयेकल ।

शुकथं स्वन्हुया प्रोग्राम समाप्त जुइवं प्रत्येक देशं निम्ह निम्ह संगीतिकारकया नितीं भिक्षुपिं त्यंका मेपिं फुक भिक्षुपिं व गृहस्थ प्रतिनिधिपित रंगूनया थासे थासे, अनं मण्डले, जगाईं, पगां आदि ऐतिहासिक थासे चाहीके यंकल । संगायनास वपिं फुक प्रतिनिधिपित च्वनेगु थाय्, नयेगु त्वनेगु, यातायातया प्रबन्ध फुक शासन कन्सलं आशातीत रूपं यागु जुल ।